

เวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศูนย์ยุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ
ด้านการวิจัยชุมชน

“บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้ กับการวิจัยชุมชน”

เวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ
ด้านการวิจัยชุมชน

**“บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้
กับการวิจัยชุมชน”**

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552

ณ ห้องประชุมนิตยา คชภักดี ชั้น 3 อาคาร ก

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

สารบัญ

	หน้า
กล่าวต้อนรับ-บอกกล่าวความเป็นมา	1
โดย : อาจารย์สมเกียรติ วสุวิญญกุล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ	
กล่าวเปิดการเสวนา	3
โดย : ศาสตราจารย์ประสิทธิ์ วัฒนาภา รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ	
การบรรยาย : มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดล	5
โดย : ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล	
การอภิปราย : การพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชน	17
โดย :	
• ครูสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ ที่ปรึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	
• อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	
• อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล	
• อาจารย์อดิศร พวงชมพู ประธานกรรมการบริษัทสยามแฮนด์ จำกัด (เสื้อแดงโม) รองประธานหอการค้านครปฐม และอาจารย์พิเศษสถาบันการศึกษาหลายแห่ง	
ผลการระดมสมองและอภิปราย	27
สรุปผลการประเมินเวทีเสวนา	37
ภาคผนวก	41
❖ โครงการเวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”	43
❖ กำหนดการเวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”	45
❖ รายนามผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”	47
❖ แบบประเมินผลเวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”	51
❖ ภาพกิจกรรม	53

กล่าวต้อนรับ - บอกกล่าวความเป็นมา

โดย อาจารย์สมเกียรติ วสุวิญญกุล

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ

กราบเรียน ท่านศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช ท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านผู้บริหาร และท่านผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาฯ ทุกท่าน

เมื่อพูดถึงวิจัยชุมชน สิ่งที่ตามมาคือ คำจำกัดความกว้างมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำงานวิจัยแล้วผลประโยชน์เกิดขึ้นที่ชุมชน หรือการที่อาจารย์/นักวิจัยลงไปทำงานที่ชุมชนและผลที่ได้จากชุมชนคืองานวิจัย หรืออาจเป็นนักวิจัยที่ไปช่วยเป็น Facilitator ให้ชุมชนเหล่านั้นทำงาน พัฒนาและแก้ไขงานเอง โดยการใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือ จึงเป็นที่มาที่อยากให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันเรียนรู้กัน

ในช่วงปี 2552 เครือข่ายการจัดการความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย (UKM) ได้ปรึกษาหารือในเรื่อง R2R และหนึ่งในเรื่องก็คือ “วิจัยชุมชน” เมื่อกล่าวถึงวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดลนั้นเป็นอย่างไรบ้าง รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการทำให้วิจัยชุมชนด้านวิจัยสุขภาพ ซึ่งต้องนำศาสตร์ทางด้านสุขภาพและศาสตร์ทางด้านสังคมมาร่วมกันทำงาน และเมื่อมีทีมทำงานร่วมกันลงทำงานในชุมชนก็จะเห็นหลายประเด็น และอีกสิ่งหนึ่งคือมหาวิทยาลัยมหิดลมีงานวิจัยจำนวนมาก ถ้าร่วมมือกันทำงานวิจัยที่มีอยู่มาบูรณาการกับงานวิจัยชุมชนได้ก็สามารถทำให้เกิดพลังได้เป็นอย่างดี จากที่ผมได้พูดคุยกับผู้ช่วยศาสตราจารย์เอี่ยม ทองดี (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย) ท่านได้เล่าให้ฟังว่ามีคนถามมาว่าในจังหวัดนครปฐม มีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงอยู่ 3 แห่งด้วยกัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล แต่ทำไมมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง จึงไม่ร่วมมือกันทำประโยชน์ให้ชุมชน ผมเห็นว่านักวิจัยที่ลงไปทำในชุมชนได้เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างแท้จริง ลงไปทำงานคลุกคลีกับชุมชนไปเป็น Facilitate ให้ชุมชน ทำงานแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง และนักวิจัยก็คือชาวบ้านเอง ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกที่อยากจะเห็นภาพว่าชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง โดยการใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือ เราชาวมหาวิทยาลัยทั้งหมดเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งสามารถตอบโจทย์ความเป็นปัญญาของแผ่นดิน (Wisdom of the Land) นี่จึงเป็นที่มาที่เราต้องการให้เกิดการเคลื่อนไหวในส่วนนี้มากขึ้น

คำกล่าวเปิด

โดย ศาสตราจารย์ประสิทธิ์ วัฒนาภา

รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ

กราบเรียน ท่านศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช ท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านผู้บริหาร และท่านผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาฯ ทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสต้อนรับผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติด้านการวิจัยชุมชนทุกท่านในวันนี้ สืบเนื่องจากที่มหาวิทยาลัยมหิดลมีนโยบายคุณภาพ ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ การสร้างเครือข่ายหรือชุมชนนักปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศและสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนงานพัฒนาระบบการบริหารงานประจำสู่งานวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีปณิธานที่จะมุ่งไปสู่การเป็นปัญญาของแผ่นดิน (Wisdom of the Land) ทำให้มหาวิทยาลัยเล็งเห็นว่า การจะมุ่งสู่ปณิธานอย่างแท้จริงได้นั้น การนำความรู้สู่ชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสนองตอบต่อปณิธานและนโยบายการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจึงเห็นสมควรที่จะนำงานวิจัยในลักษณะงานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research-R2R) ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งมีการดำเนินงานในหลายหน่วยงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้บุคลากรที่ยังไม่ได้ทำงานวิจัยเห็นตัวอย่างงานวิจัยชุมชนและเกิดแรงบันดาลใจที่จะเริ่มทำงานวิจัยชุมชน และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการวิจัยชุมชน ในหัวข้อเรื่อง “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน” โดยได้รับเกียรติจาก ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดล และหลังจากนั้นทุกท่าน จะได้รับฟังการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชน” จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิจัยด้านชุมชนเป็นอย่างดี คือ ครูสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ ที่ปรึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และอาจารย์อดิสร พวงชมพู ประธานกรรมการบริษัทสยามแฮนด์ จำกัด (เสื้อแดงโม) รองประธานหอการค้านครปฐม และอาจารย์พิเศษสถาบันการศึกษาหลายแห่ง และสำหรับในช่วงบ่ายจะเป็นการแบ่งกลุ่มย่อยระดมสมองนำเสนอประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาการวิจัยชุมชนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควร ขอเรียนเชิญทุกท่านเข้าสู่กระบวนการของเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฯ ซึ่งมั่นใจว่าทุกท่านจะมีแรงบันดาลใจที่ทำให้เกิดพลังความร่วมมือ และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีร่วมกันต่อไป และขอให้ทุกท่านมีความสุข ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ตลอดช่วงการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ขอขอบคุณครับ

มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชนของ มหาวิทยาลัยมหิดล

โดย : ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช
นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชน ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิจารณ์ พานิช

นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล

บรรยายในเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศูนย์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน

“บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”

วันจันทร์ที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ เวลา ๙.๐๕-๙.๔๕ น. ณ ม. มหิดล

เรียนท่านผู้บริหาร อาจารย์
วิทยากรและผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่าน
ผมเข้าใจว่าช่วงครึ่งชั่วโมงนี้เป็นการ
เกริ่นนำวิธีคิดคร่าวๆ เพื่อนำไปสู่การ
อภิปรายที่เป็นสาระสำคัญในช่วงต่อไป
และในช่วงปลายเป็นการแบ่งกลุ่มระดม
ความคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เรื่องที่
เราจะคุยกันเป็นเรื่องสำคัญที่จะ
เปลี่ยนวิธีทำงาน เปลี่ยนกระบวนการทัศน์
ของมหาวิทยาลัย ผมหวังผลของการ
เสวนาฯ ไว้ในระดับนั้น ซึ่งแปลว่า
มีงานที่จะต้องทำหลังจากนี้อีกมาก

เป็นงานทั้งของฝ่ายท่านที่ทำหน้าที่เรื่องวิจัยชุมชน และฝ่ายบริหารที่จะต้องจัดระบบต่างๆ ที่จะเกื้อหนุน และ
ดึงดูดให้การทำงานนี้มีคุณค่าต่อสังคมและต่อผู้ทำงาน สังคมมีความจำเป็นที่จะเชื่อมโยงงานวิจัยชุมชนเข้าสู่
งานวิจัยต่างๆ ขณะนี้คนที่ทำงานวิจัยชุมชนจะทำได้ด้วยความชอบส่วนตัว เพราะฉะนั้นเราจึงต้องการแรงดึงดูด
เชิงระบบ อยากจะขอทราบเรียนว่าเรื่องที่เราจะคุยเป็นเรื่องสำคัญมาก

ผมอยากจะชี้ให้เห็นว่า
งานวิจัยชุมชนมองได้หลายแบบ
แบบแรกคือชาวบ้านทำวิจัยเอง
แบบที่สองคือเราเข้าไปทำวิจัยกับ
ชาวบ้าน ซึ่งทั้ง 2 แบบ ไม่เหมือนกัน
การที่เราไปทำวิจัยกับชาวบ้าน
ในบางครั้งชาวบ้านก็เบื่อเพราะว่า
ไปถามเรื่องเดิมๆ แล้วก็เลิกไป
ไม่เห็นผลอะไร ส่วนวิจัยท้องถิ่น
เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 12 ปีมาแล้ว
สมัยที่ผมเป็นผู้อำนวยการสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

นิยามของวิจัยชุมชน

- วิจัยท้องถิ่น วิจัยชาวบ้าน ชาวบ้านทำวิจัย
<http://www.vijai.org/default.asp>
ชาวบ้านตั้งโจทย์และทำวิจัยเอง นักวิจัยเป็นที่เลี้ยง หรือ
Facilitator เน้นการพัฒนา/แก้ปัญหา ไม่เน้นการวิจัย
- นักวิจัยเข้าไปวิจัยชุมชน ทำความเข้าใจชุมชน นักวิจัยเป็น
ผู้ตั้งโจทย์ ชาวบ้านเป็นผู้ให้ข้อมูล หรือร่วมมือ อาจมีการ
“คืนความรู้” ให้แก่ชาวบ้าน หรืออาจไม่มี

ซึ่ง สกว. ต้องทำวิจัยว่าใช้เงินไปเท่าไร เกิดผลกระทบอย่างไร และคณะกรรมการได้ประเมินว่าทำงานได้ผล ผู้บริหารของ สกว. จึงมาปรึกษากันเองว่าจริงตามที่กรรมการประเมินหรือไม่ คำตอบคือจริง แต่ไม่ทั้งหมด เพราะว่าเมื่อเราตั้งคำถามกับตัวเองว่าชาวบ้านได้อะไร คำตอบคือได้น้อยมาก เราจึงได้เข้าใจกันที่ว่า เพราะเราจัดการงานวิจัยแบบที่ทำอยู่ชาวบ้านยอมไม่ได้ผล ถ้าจะให้ชาวบ้านได้ผลจากการวิจัย เราต้องมีวิธีการจัดการแบบใหม่

นิยามของวิจัยชุมชน

- วิจัยท้องถิ่น วิจัยชาวบ้าน ชาวบ้านทำวิจัย <http://www.vijai.org/default.asp> ชาวบ้านตั้งโจทย์และทำวิจัยเอง นักวิจัยเป็นโค้ช หรือ Facilitator เน้นการพัฒนาแก้ปัญหา ไม่เน้นการวิจัย
- นักวิจัยเข้าไปวิจัยชุมชน ทำความเข้าใจชุมชน นักวิจัยเป็นผู้ตั้งโจทย์ ชาวบ้านเป็นผู้ให้ข้อมูล หรือร่วมมือ อาจมี "คนความรู้" ให้แก่ชาวบ้าน หรืออาจไม่มี

งานวิจัย 2 แบบนี้ไม่ขัดกัน ควรจะทำให้เสริมกันทำให้เกิด Synergy ระหว่างกัน ทั้ง 2 แบบ มีคุณค่า แต่อยู่บนฐานคิดที่ไม่เหมือนกัน ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ซึ่งเป็นผู้อำนวยการ สกว. ต่อจากผม เป็นวิศวกรพลังงานนิวเคลียร์ แต่มาทำวิจัยพลังงานชีวมวล (Biogas) ชอบเรื่องชุมชนมาก ได้อาสาไปทำให้เกิดวิจัยชาวบ้านขึ้น ทำให้เกิด Methodology ใหม่ ชาวบ้านทำวิจัยได้จริง และนักวิชาการหรือกึ่ง

นักวิชาการเข้าไปเป็นพี่เลี้ยง (Facilitator) นักวิชาการเป็นพี่เลี้ยง

เป็นมุมมองหนึ่งของการวิจัยชุมชนซึ่งชาวบ้านทำวิจัยเองและ

วิจัยชุมชนทำไปเพื่ออะไร มีคำตอบได้หลักๆ ว่า วิจัยชุมชน น่าจะเป็นพลังขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย ไปสู่แนวคิดใหม่ๆ ไปสู่การมี Partners การทำงานใหม่ๆ การมีทรัพยากร เพื่อการทำหน้าที่มหาวิทยาลัยใหม่ๆ ซึ่งหมายความว่ามหาวิทยาลัยควรจะเปลี่ยนจากวิธีการคิดแบบเดิมๆ ว่าเป็นการที่มหาวิทยาลัยไปหาเงินทุนมาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน หรือจากแหล่งอื่นๆ และไปให้แก่ชุมชน ซึ่งอาจยังมีอยู่แต่ไม่ใช่ส่วนใหญ่

วิจัยชุมชนเพื่ออะไร

- รู้จักชุมชน เชื่อมโยงกับชุมชน
- บริการวิชาการแก่ชุมชน
- สร้าง / หาความรู้
- สร้างผลงานวิจัย
- หารายได้ / หา partners
- เป็นแหล่งฝึก / หา นศ.
- รับใช้ real sector

ส่วนใหญ่วิจัยชุมชนควรใช้ทรัพยากรจากชุมชนเมื่อ สกว. ทำงานวิจัยชาวบ้านมาได้ประมาณ 10 ปี ผมได้เสนองานวิจัยชุมชนไป ทำให้งานวิจัยชุมชนของ สกว. ได้รับการยอมรับมาก ต่อไปควรเปลี่ยนวิธีใหม่คือไม่ใช่เอาทุนวิจัยไปให้ชาวบ้าน แต่เอาความเป็นพี่เลี้ยงไปให้ เงินสนับสนุนไม่จำเป็นต้องมีมากและควรมาจากชุมชน เพราะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา ทรัพยากรเข้าไปในชุมชนเยอะมาก ซึ่งขณะนั้นงบประมาณแผ่นดินลงไปยังท้องถิ่นมีประมาณ 25% เพราะฉะนั้น เราควรหาทางให้การวิจัยชุมชนเป็นการเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากร

การทำวิจัยชุมชน คือ ชุมชนลงทุนเพื่อการวิจัยแก้ปัญหาของตนเอง ไม่ต้องรอให้คนนอกนำเงินมาให้มหาวิทยาลัย ควรจะเข้าไปหนุนให้เขาตั้งโจทย์เป็น เก็บข้อมูล ดำเนินการทำการวิจัยเอง เท่ากับเราเข้าไปเป็น Facilitator และในการทำงานนั้น หลายๆ ส่วนเกิดรายได้เข้ามาจากการทำวิจัยชุมชน ในช่วงแรกเราไม่เห็นรายได้ เราเน้นการเป็น Partners ทำให้เรารู้จักชุมชน เพียงเท่านี้ก็เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า และมีประโยชน์มาก

พูดเรื่องวิจัยชุมชนเพื่ออะไร...แก่ ม.มหิดล

- การทำหน้าที่สนอง/เสนอ (นำ) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่หลากหลาย
- สร้างกระบวนการทัศน์แบบ outside - in เอาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/สังคม เป็นตัวตั้ง ใน ม.มหิดล และในวงการอุดมศึกษา
- การมีภาคีดำเนินการ
- การมีโครงสร้าง และทักษะการจัดการการวิจัยชุมชน

ขณะนี้มหาวิทยาลัยเราออกนอกกระบวนราชการ สภามหาวิทยาลัยก็ต้องการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย มหิดล ให้มีพลังมากขึ้น ทำประโยชน์กับสังคม ทำให้คนที่อยู่ในมหาวิทยาลัย มหิดลมีความสุข และความภูมิใจมากยิ่งขึ้น คำถามก็คือว่าทำอะไร อันหนึ่งที่เราเห็นชัดเจนคือ มหาวิทยาลัยไทยไม่ค่อยสนองความต้องการดี ๆ ของสังคม หลายมหาวิทยาลัยสนองความต้องการของสังคมเพียงผิวเผินคือการขาย

ปริญญา ซึ่งเราไม่ต้องการให้เกิดขึ้นเพราะจะมีผลดีเพียงแค่วะยันเท่านั้นเอง แต่จะมีผลเสียในระยะยาวมาก เพราะฉะนั้นเราต้องการให้มหาวิทยาลัยมหิดลของเราตอบสนองต่อความต้องการของสังคมด้วยการสอบถามความต้องการจาก Stakeholder และสร้างความคุ้นเคยกับ Stakeholder ด้วย และ Stakeholder ของเราต้องหลากหลายครอบคลุมครบถ้วน ต้องได้ความต้องการที่แท้จริงในระยะยาว ไม่ใช่ความต้องการเพียงผิวเผินไม่เห็นแก่ตัวหรือพวกพ้อง การทำให้ได้อย่างนั้นไม่ง่ายนัก การที่เราไปทำงานในชุมชนเราจะมีส่วนนี้จากชุมชน เพราะเราจะได้ทราบว่าชุมชนต้องการอะไร ถ้าถามถูกคน คนที่มองอะไรไกล มองเชื่อมโยงและเอาบ้านเมืองเป็นหลัก สามารถทำให้เรานำความคิดนั้นมาคิดต่อได้ นั่นหมายความว่า วิธีการทำงาน กระบวนการคิดของเราใช้แบบ Inside Out และ Outside In รู้จักเลือกส่วนดีที่ทำให้เกิดผลดีในระยะยาว การลงสู่ชุมชนส่งผลให้เกิด Partner และเราต้องมีโครงสร้างหรือ Structure และมีทักษะในการทำงาน ซึ่งนี่คืองานวิจัยชุมชน โครงสร้างงานวิจัยชุมชนประกอบด้วย 1) ต้องมีการเชื่อมโยงกับงานฝ่ายวิจัยของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีรายละเอียดมาก 2) เชื่อมโยงกับการคิดผลงาน และเชื่อมโยงกับเกณฑ์ผลงานวิชาการ ผมขอเสนออย่างเป็นรูปธรรมว่า ขณะนี้การเสนอผลงานทางวิชาการไม่ว่าสายใดก็ตามเน้นการ Publication เป็นหลัก เน้น Impact Factor ซึ่งถือว่าดี และอีกสายหนึ่งคือสายวิจัย รับใช้สังคมไทย เป็น Social Impact Factor ซึ่งต้องมาคิดหาวิธีว่าจะวัดคุณภาพอย่างไร ในส่วนนี้ผมจะไม่ลงลึก ซึ่งผมได้เสนอหลักไปแล้วว่าคืออะไร ต้องลองนำไปปฏิบัติและหาสมาชิกให้ได้ และเสนอต่อ สกอ. กพอ. ไม่ควรรอให้ สกอ. กพอ. ยกร่าง เราควรต้องยกร่างไปเสนอก่อน และไม่ได้เป็นการยกร่างเพื่อประโยชน์ของเราเอง แต่เป็นการยกร่างเพื่อประโยชน์ของประเทศไทย ประโยชน์ของวงการอุดมศึกษาไทย ทำงานสนองและเสนอสังคมและชุมชนได้อย่างแท้จริง จะทำให้ทุกคนมีกำลังใจเพราะได้ทั้งกล่องและเงินตำแหน่งทางวิชาการ นั่นคือคำแนะนำจริงๆ

ถ้ามองเป้าหมายของการมาบรรยายวันนี้เพียงแค่นี้ก็ถือว่าจบแล้ว แต่ยังไม่ได้เข้าหัวเรื่องที่แท้จริง คือการพัฒนาวิจัยชุมชน ผมมองว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนเราต้องเน้นที่ชาวบ้านเป็นสำคัญ โดยที่ชาวบ้านร่วมกันเลือกโจทย์ และมีชาวบ้านเป็นทีมแกนนำทำวิจัย ส่วนนักวิชาการทำหน้าที่เป็นคนชวนคุย ชวนหาโจทย์ เป็น Facilitator เป็นพี่เลี้ยง ซึ่งในช่วงบ่ายท่านอาจารย์ก็จะมาคุยกัน

วิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน

- ชาวบ้าน/ชุมชน ควรมีบทบาทเป็น actor / proactor
- ร่วมกันเลือกโจทย์
- มีทีมแกนนำทำหน้าที่ “นักวิจัย”
- มีนักวิชาการทำหน้าที่....

ต่อไปนี้เป็นจินตนาการ

นักวิชาการกับการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน

- หน้าที่.... “คุณอำนวย” (Facilitator) พี่เลี้ยง
- มหาวิทยาลัยสร้าง “กองทัพบีเลี้ยง” ที่เข้าไปเรียนรู้กับ/จาก ชาวบ้าน
- ดีกว่า : อยู่กับชาวบ้าน
- KM / COP วงพี่เลี้ยง
- เพื่อเป็น Learning Facilitator
- เชื่อมโยงชุมชน - มหาวิทยาลัย/นักวิจัย
- เชื่อมโยงการจัดหลักสูตรแก่ “นักศึกษาวัยทำงาน”

ผมขออ้าว่าที่จะพูดเป็นจินตนาการ ไม่รู้ว่าถูกหรือผิดไม่ควรเชื่อ ให้ไปคิดต่อจากจินตนาการต้องลงสู่ความจริง ผมมองว่านักวิชาการที่จะทำงานวิจัยชุมชนต้องทำหน้าที่เป็น Facilitator สิ่งที่มาหาวิทยาลัยควรจะทำคือ มีกองทัพบีเลี้ยง คือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่ฝึกขึ้นมาเป็น Facilitator ของการวิจัยชาวบ้าน ขณะนี้ทำไม่ยาก เพราะ สกว. ได้สร้างไว้มาก และมหาวิทยาลัยมหิดลก็มีอยู่หลายท่าน ได้ร่วมทำวิจัยชาวบ้าน วิจัยท้องถิ่นกับ สกว. ทำอย่างไรที่มหาวิทยาลัยจะสร้างการยอมรับจากบุคคลเหล่านี้ และรับคนใหม่เข้ามาเพื่อฝึกทำหน้าที่นี้อย่างเป็นทางการ มีหน่วยงานที่เป็นที่อยู่ของบุคคลเหล่านี้ มี Job description มีตัวชี้วัดว่าบุคคลเหล่านี้ทำงานได้ดี มีผลงานที่ต้องการ สิ่งนี้เป็นเรื่องที่น่าทำเป็นอย่างยิ่ง พี่เลี้ยงเหล่านี้จะยิ่งดีกว่า ที่ทำงานของเขาไม่ได้อยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดล ควรจะไปอยู่ที่

ดอนเจดีย์ อำเภอนาसान จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อมีเรื่องที่ต้องปรึกษากันจึงจะเข้ามาที่มหาวิทยาลัย แต่ขณะนี้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วย ไม่ว่าจะเป็นการส่งอีเมลเพื่อรายงานว่าเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง พี่เลี้ยงไปอยู่ที่ชุมชน พูดคุยกับชาวบ้าน รับรู้เรื่องราวกับชาวบ้าน ไปร่วมเรียนรู้กับชาวบ้าน ชวนคุยจนกระทั่ง ได้โจทย์ ไม่ใช่ไปสั่งสอนชาวบ้าน แต่หากพื้นที่อยู่ใกล้มหาวิทยาลัยอาจเข้ามหาวิทยาลัย 2 วันก็ได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายแบบ และนำคนที่พี่เลี้ยงเหล่านี้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน หรือวิธีง่ายที่สุดคือ แลกเปลี่ยนกันผ่านทาง Internet ตกผลึกกันว่าพวกคุณเขียน Diary กันทุกวัน และ AAR ตัวเองทุกวัน สมมติว่ามี พี่เลี้ยงอย่างนี้ 20 คนทั่วประเทศ จะเกิดการเรียนรู้อย่างมหาศาล และคำแนะนำของผมคือให้เจอกันทุกเดือน เพื่อมี Face to Face Sharing และนำข้อสรุปความรู้ Do and Don't ใส่เข้าไปด้วย แล้วตีความด้วยทฤษฎีว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเกิดได้อย่างไร ซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างมากในการทำแบบนี้ หลายครั้งถ้าเข้าไปทำแล้วจุด สัมผัสจะมาก ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย NGO ในพื้นที่ อบต. ซึ่งจะทำให้เราทราบ ว่า ความเข้มแข็งของพื้นที่นั้นอยู่ตรงไหน มีใครบ้างแล้ว เราก็จะรู้ว่าถ้าเราจะส่งนักศึกษาปริญญาโทเข้าไปทำวิจัย ควรเข้าไปทำตรงไหนที่เป็นแหล่งที่ให้คนเข้าไปเรียนรู้ หรือว่าถ้าเราต้องการจัดหลักสูตรให้คนเข้าไปเรียนรู้ เราก็จะทราบความต้องการ หรือว่าเราต้องการเด็กเก่งที่มี Intelligent สูง เราก็สามารถดึงดูดเด็กเหล่านี้มาได้ ประโยชน์ที่มหาวิทยาลัยจะเข้าไปทำความรู้จักกับชุมชนได้โดย Facilitator เพื่อประโยชน์ในการทำมหาวิทยาลัย ในกระบวนการทัศน์ใหม่ โจทย์ในชุมชนจะมีมาก และถ้าเราได้ลงไปสัมผัสจริงจะเห็นโจทย์ต่างๆ อีกมาก

คุณอำนวย KM ชาวบ้าน

- ชวนกันตั้งกลุ่ม ลปรร. อย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายจำเพาะ กำหนดช่วงเวลา
- มีกติกาการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม – ต้องเป็น “คุณกิจ”
- เรียนรู้จาก การปฏิบัติ : ทฤษฎี = ๙๐ : ๑๐

ได้พูดไปแล้วนะครับว่า ตัวคุณอำนวยหรือ Facilitator ก็ตั้ง วงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และมี วงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ ชาวบ้านในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ที่เขาสามร้อยยอด กวนสับประตวย ซึ่งอาจมีชาวบ้าน เป็นร้อยเจ้า แต่เราทราบว่าเจ้าไหน ที่กวนได้อร่อย มีเคล็ดลับอะไร แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อให้ร่อยยิ่งขึ้น เป็นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในเรื่องของการทำมาหากิน

ในชีวิตประจำวัน แล้วเราเอง อาจจะหาคนเข้าไปร่วมให้ทฤษฎีกับชาวบ้าน เช่น ความอร่อยของสับประตวย อยู่ตรงไหน เป็นศาสตร์ของ Food science เพื่อให้ชาวบ้านนำข้อมูลจากทฤษฎีนั้นไปปรับกระบวนการ วิธีการผลิต ใส่องค์ประกอบให้ได้ผลผลิตที่ดี และเมื่อนำไปขายก็หาวิธีที่จะได้ Feedback จากผู้ซื้อกลับมา ก็จะได้ความรู้เข้ามาในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ต่อมาเป็นตัวอย่างจริงที่เกิดขึ้น เป็นการจัดการความรู้ของชาวนา ซึ่งมีเงื่อนไขอยู่ว่าคนที่จะมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันต้องทำนา เพราะถ้าไม่ทำนาก็จะไม่มี Tacit Knowledge มาแลกเปลี่ยนกัน ต้องมีความรู้จากการลงมือทำนาในช่วงเวลาเดียวกัน

COP โรงเรียนชาวนา

มูลนิธิข้าวขวัญ สุพรรณบุรี

นักเรียนกับ
ประธานมูลนิธิ
เดชา ศิริภัทร

การประชุมเสนอ
ผลงาน ชั้นประถม
: การจัดการแมลง

เป็นตัวอย่างจริงเมื่อหลายปีที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มทำ KM ใหม่ ๆ ซึ่ง KM สามารถใช้ได้กับทุกคน ทุกฐานความรู้และทุกวัย ซึ่งในจำนวนคนส่วนมากที่เข้าร่วม KM ชาวนาเป็นกลุ่มคนที่อายุค่อนข้างมาก อายุมากที่สุด 80 และน้อยสุด ประมาณ 30 ขึ้นไป และช่วงหลังก็เริ่มมีเด็กเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการแมลงโดยไม่ใช้ยาฆ่าแมลง และบำรุงดินโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี และวิธีการพัฒนาพันธุ์ข้าวอย่างง่าย ๆ ด้วยวิธีการผสมพันธุ์ข้าว

เป็นการเรียนเรื่องดิน เป็นการเรียน Explicit Knowledge ทฤษฎีเรื่องดินเรื่องปุ๋ย โดยมีผู้ไปเรียนรู้ทฤษฎีจนจบปริญญาตรีที่ คณะเกษตรกำแพงแสน มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

เรียน Explicit Knowledge

จาก “คุณอำนวย”

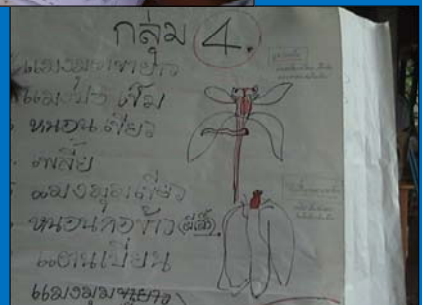
จับแมลงใน แปลงนา

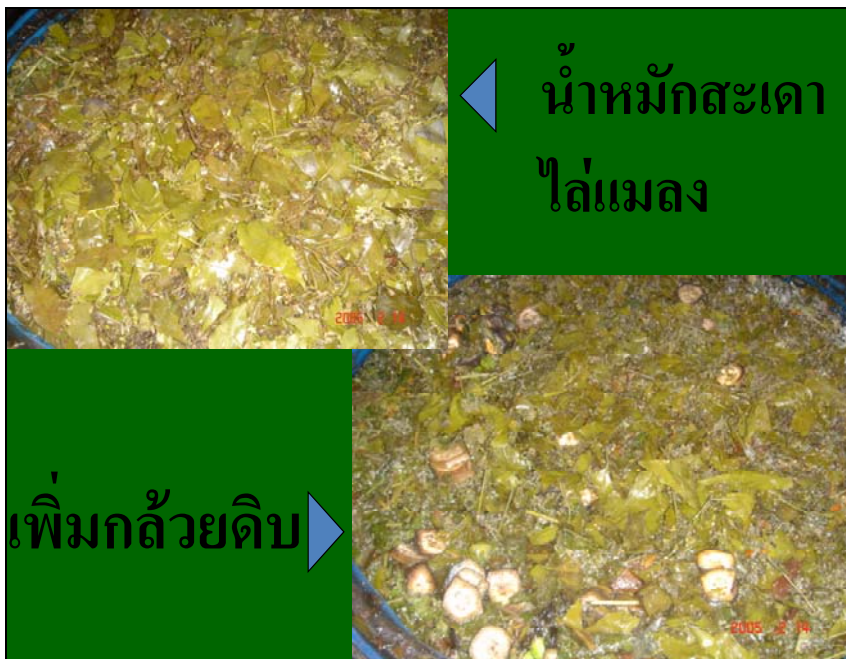
A person is using a magnifying glass to examine a small object on a piece of paper. The paper has several diagrams of insects or small animals on it. The person's hands are visible, holding the magnifying glass and the paper. The background is a light-colored, textured surface.

เพื่อสร้าง
สมดุลமைลง

ชาวนาจะจัดบันทึกเป็นรูป
แล้วบอกว่าแต่ละตัวเป็นตัวยอะไร
ดีหรือไม่ และมีการนำเอาแมลงที่จับได้
ไปศึกษาต่อ ด้วยการนับชนิด จำนวน
และแยกกลุ่ม ในแปลงนาแมลง
ส่วนใหญ่ไม่มีอันตราย ส่วนใหญ่เป็น
แมลงดี เป็นแมลงที่กินแมลงตัวอื่น
แมลงร้ายคือแมลงที่กินต้นข้าว จะมี
แมลงที่ดีมากกว่าแมลงร้าย เพราะฉะนั้น
การที่เราฉีดยาฆ่าแมลงในแปลงนา
เท่ากับว่าเราฆ่าแมลงที่ดี เมื่อไปเรียน
จากทฤษฎีแล้วมาปฏิบัติจริงทำให้
ชาวนาเข้าใจมากขึ้น ว่าสิ่งที่เรา
ต้องการคือ สมดุลย์ของนิเวศน์แมลง

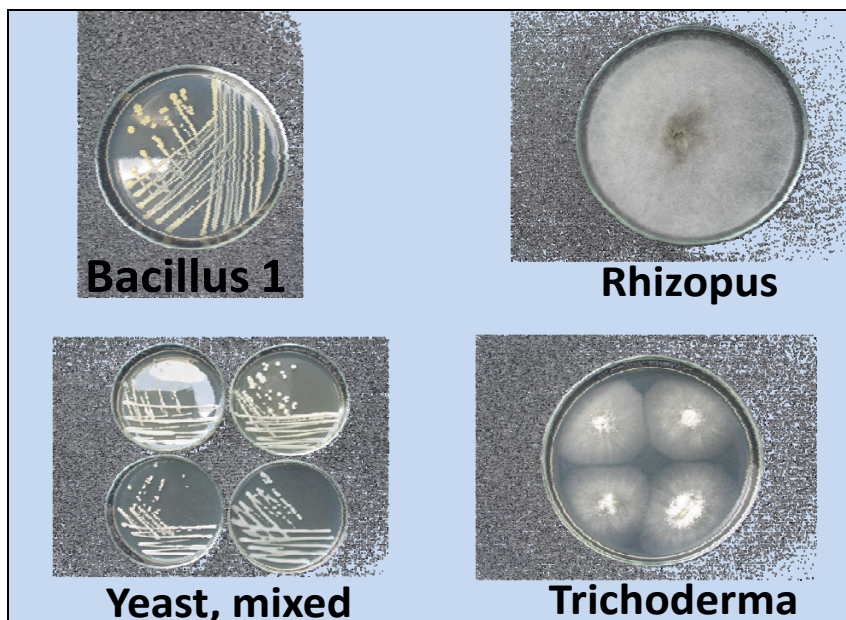
ในบางครั้งแมลงที่ร้ายมากกว่าแมลงที่ดีเราก็กไลมันไปด้วยการใช้สมุนไพรสะเดา นำมาหมักแล้วนำมาไล่ แต่การใช้น้ำสะเดาไล่จะใช้ได้เพียงแค่ 2 อาทิตย์ เพราะแมลงปรับตัวได้ เพราะฉะนั้นต้องทำสูตรใหม่ เช่นเอากล้วยดิบใส่เข้าไป ซึ่งไม่มีทฤษฎีอะไรที่จะบอกว่ให้ใส่กล้วยดิบใช้วิธีการเดา ซึ่งใช้ได้ไม่นาน ความรู้บางส่วนนั้นได้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย เพราะเป็นสูตรสมุนไพรที่ใช้กันมานาน ซึ่งบางอย่างนั้นใช้แล้วแมลงตายทันที แต่ส่วนใหญ่ที่ใช้กันคือ ใช้เพื่อไล่แมลง

รูปในสไลด์คือน้ำหมักเพื่อใช้บำรุงดิน โดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี

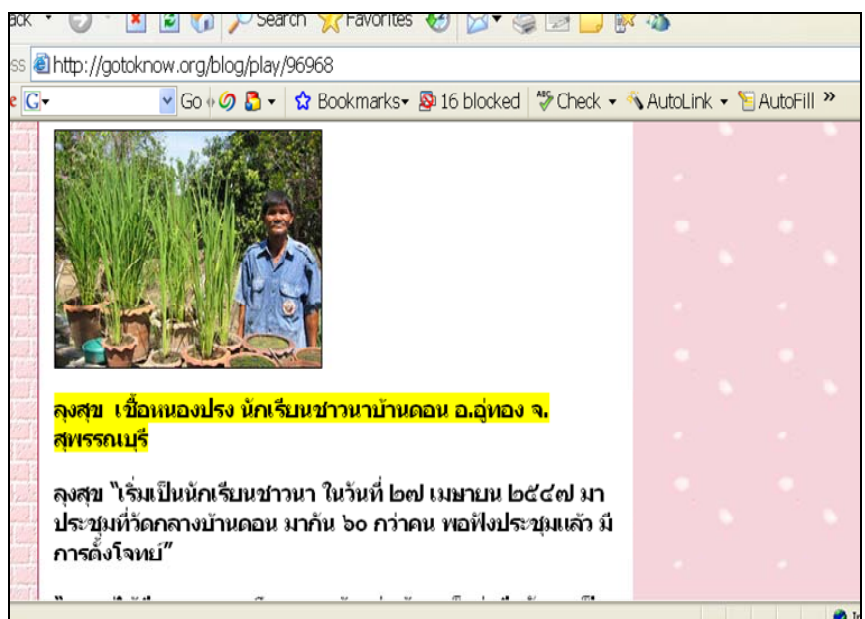
การเรียนรู้ทฤษฎีจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และศูนย์วิจัยข้าว ทำให้รู้ว่าในดินและในปามีจุลินทรีย์ ที่ช่วยในการย่อยสลายอินทรีย์อยู่จำนวนมาก เพราะฉะนั้นถ้ามีจุลินทรีย์ดีๆ ปุ๋ยก็จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ในภาพเป็นการไปเก็บจุลินทรีย์มาจากน้ำตก แล้วมาหาวิธีว่าเลี้ยงแบบไหนจะดีที่สุด ซึ่งการใช้ไบโไฟจะได้ผลดีที่สุดในการทำให้เกิดจุลินทรีย์ และการใช้ปุ๋ยจากธรรมชาติสามารถให้ผลผลิตที่ดีได้

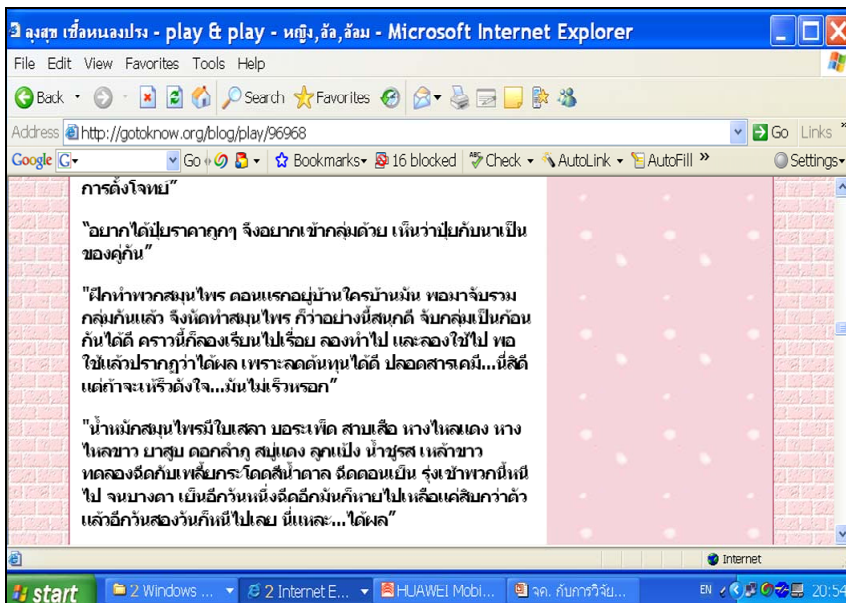
จะเห็นได้ว่านักวิชาการมีโอกาสมากเลย เมื่อชาวบ้านหรือชาวบ้านสามารถสร้างความรู้ใช้เองได้น้ำหนักชีวภาพและจุลินทรีย์ในภาษาการจัดการความรู้ เรียกว่า ความรู้ คือสิ่งที่ใช้ประโยชน์ ใช้งานเพื่อการดำรงชีพของตนเองได้ จากภาพ คือ รศ.ดร.ก้าน จันทรพรหม คุณไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ซึ่งไปดูเพราะอยากเห็นว่าชาวบ้านสร้างความรู้และจัดการความรู้เองได้ สามารถปรับปรุงชีวิตของตนเองได้ โดยมี Facilitator นิดหน่อย

มีคำถามว่าจุลินทรีย์ที่เก็บมาเลี้ยงขยายพันธุ์ต่อ และใช้ประโยชน์ได้อย่างดีมากคืออะไร จึงได้มีการ capture และถ่ายรูป เขียนคำอธิบายของจุลินทรีย์แต่ละชนิดว่ามีประโยชน์อย่างไร และส่งไปให้ชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านจะเข้าใจได้ดีมากกว่าการอ่านหนังสือของกระทรวงเกษตร สามารถนำไปเชื่อมโยงกับสิ่งที่ทำอยู่ได้

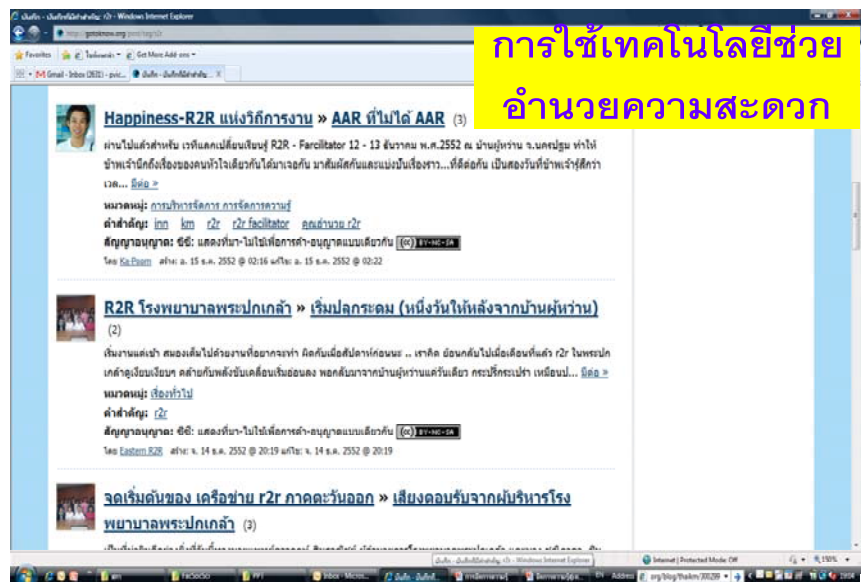
ลุงสุขเป็นคนที่ทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นการจดบันทึก เพราะเมื่อผมไปชักชวนให้มูลนิธิข้าวขวัญทำเรื่องการจัดการความรู้ให้กับชาวบ้าน ก็พยายามบอกชาวบ้านว่าต้องจดบันทึก ก็จะเรียนรู้ได้ดี เวลาไปสังเกตในแปลงนาให้จดบันทึกทุกสิ่งที่เห็น ในระยะเวลา 6 เดือน ไม่มีใครจดบันทึกมีเพียงลุงสุขที่จดและสาเหตุที่ชาวบ้านไม่ยอมจดบันทึกก็คือ 1) ลายมือไม่สวย 2) กลัวสะกดผิดจะทำให้อายแต่ลุงสุขไม่อายผมจึงนำเรื่องที่ลุงสุขได้บันทึกไว้ไปขึ้น Blog และมี

คนเข้ามาชื่นชมที่ลงสุขจดบันทึก แล้วจึงนำกลับไปให้ชาวไร่รับรู้ว่ามีการบันทึกของลงสุขไปขึ้น Blog มีคนเข้ามาดูและชื่นชมทั่วประเทศ เมื่อลงสุขเห็นจึงมีความสุขมาก ทำให้ชาวไร่คนอื่นกล้าที่จะจดบันทึกมากขึ้น และกลายเป็น Culture ของชาวไร่ ไม่ว่าจะเข้าร่วมฟังบรรยาย ไปแลกเปลี่ยน นับแมลง นับอายุข้าว วัดสวนสูงของข้าว ก็จะจดบันทึกทุกครั้ง

สิ่งนี้คือวิจัยของชาวบ้าน เป็นการใช้องค์ความรู้ในการจัดการความรู้ ทำให้คนอื่นเห็นและชื่นชม และนำการชื่นชมกลับไปให้ชาวไร่ทราบ ซึ่งทำให้เกิดการทำตามตัวอย่างที่ดี

จาก KM สู่วิจัย

- ผลของ KM ตามประการ : เรียนรู้ ผลงาน ข้อเสนอ (โจทย์)
- โจทย์ -> วิจัยชาวบ้าน
วิจัยวิชาการ
- นำชิมบ่อทรายทางวิชาการ

จาก KM ก็ทำให้เกิดการวิจัย ซึ่งจะเกิดประโยชน์ 3 อย่าง

1. ได้เรียนรู้
2. ได้ผลงาน
3. เกิดโจทย์วิจัยจากการทำ KM

KM มี 2 ช้อน คือ KM พวกเราเอง (Facilitator) และ KM ของชาวบ้าน โดย KM จากชาวบ้านทำให้ได้โจทย์วิจัย ซึ่งอาจจะนำไปทำวิจัยชาวบ้านก็ได้ แต่โจทย์วิจัยบางอย่างต้องไปเป็นวิจัยทางวิชาการ เช่น จุลินทรีย์ หรือแมลง ซึ่งอาจ

ก่อให้เกิดความรู้หรือทฤษฎีใหม่ อย่าเชื่อว่าความรู้ที่สิ้นสุดแล้ว ซึ่งโยงมาสู่การตั้งโจทย์วิจัยทางวิชาการ ผมมองว่าการลงไปชุมชนคือนำชิมบ่อทรายทางวิชาการ และการทำงานวิจัยชุมชนนั้น มีการสร้างสรรค์ไว้อย่างหนึ่งแล้ว

การที่จะไปทำงานวิจัยด้านชุมชน ได้มีการสร้างศาสตร์ไว้ส่วนหนึ่งแล้ว และนี่คือตัวอย่างหนังสือของ สกว. เราควรมีห้องสมุดของหนังสือเหล่านี้

ระบบการจัดการระดับมหาวิทยาลัย

- Organization
- Management skill
- Facilitation skill
- Networking skill
- Communication skill
- Spiraling skill

มาถึงระบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย ต้องมีการจัดองค์กร (Organization) สร้าง Management Skill โดย Management Organization นั้น คือหน่วยงานที่เข้าไปหนุนการเป็น Facilitator ของการวิจัยชาวบ้าน และพัฒนาทักษะหลายๆ อย่างขึ้นมา

และวิธีการจัดการหรือการพัฒนา ควรทำเป็นโปรแกรมมีทีมดำเนินการจัดการ มีแหล่งทุน มี Steering Committee และมีการประเมินเพื่อปรับปรุง ใช้สูตรนี้จะดีกว่าการตั้งเป็นส่วนงาน เพราะจะมีความยืดหยุ่นมากกว่า

ตัวผมเองบังเอิญที่มาเป็นผู้อำนวยการของ สกว. ด้วยความจำเป็น เพราะไม่รู้และทำงานไม่เป็น จึงต้องอาศัยพลังของการประเมิน จึงทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ ทำในสิ่งที่ยาก สิ่งที่ไม่เคยทำได้

วิธีการพัฒนาระดับมหาวิทยาลัย

- ทำเป็น โปรแกรม
- มีทีมจัดการ
- หาแหล่งทุน
- มีคณะกรรมการชี้ทิศทาง
- มีการประเมินเพื่อปรับปรุง
- หาทางทำให้เป็นงานประจำ ส่วนที่เลี้ยงตัวเองได้

สรุป มหาวิทยาลัยใช้การวิจัยเพื่อชุมชน เป็นเครื่องมือ

- รับรู้ความต้องการของ stakeholders
- หาทรัพยากรเพื่อทำหน้าที่สถาบันอุดมศึกษา
- พัฒนาความรู้/ทักษะ ในการทำหน้าที่
“ปัญญาของแผ่นดิน” จากการทำงานให้แก่
แผ่นดิน
- พัฒนาทักษะในการจัดการ การจัดการองค์กร
ระดับมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริม

สรุป การวิจัยของมหาวิทยาลัย
ต้องใช้การวิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือ
เพื่อรับรู้ความต้องการของภาคส่วน
ต่าง ๆ ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
การหาทรัพยากรมาทำงาน พัฒนา
ความรู้และทักษะในการทำหน้าที่
ปัญญาของแผ่นดิน พัฒนาทักษะ
ในการจัดการองค์กรระดับมหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยต้องมีการ Organize
หน่วยงานขึ้นมา เพื่อทำงานที่ส่งเสริม
การวิจัยเพื่อชุมชน ซึ่งถือว่าเป็น
บริบทใหม่ ซึ่งมหาวิทยาลัยทำมานาน

แล้ว แต่ยังไม่มีการจัดหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนระหว่างหน่วยงานเพื่อการทำวิจัยชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

การอภิปราย : การพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชน

โดย : ครูสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์

ที่ปรึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์อดิศร พวงชมพู

ประธานกรรมการบริษัทสยามแลนด์ จำกัด (เลื้อยแดงโม)

รองประธานหอการค้านครปฐม และอาจารย์พิเศษสถาบันการศึกษาหลายแห่ง

ดำเนินรายการโดย : รองศาสตราจารย์ดวงพร คำณูวัฒน์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

รองศาสตราจารย์ดวงพร คำณูวัฒน์ ผู้ดำเนินรายการการอภิปราย แนะนำวิทยากรผู้ร่วมอภิปรายทั้ง 4 ท่าน ดังนี้

1. **อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร** เป็นนักวิชาการและมีบทบาทในการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับในวงการวิจัยและวงการวิชาการว่าเป็นนักวิจัยวิทยาที่มีความลึกซึ้งท่านหนึ่งของประเทศ และในวันนี้ท่านมาในนามของนักวิชาการศึกษาเพื่อบริหารมหาวิทยาลัยและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยชุมชน
2. **อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล** เป็นนายกสภาที่ปรึกษาปัญหาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาในภาคใต้ ปัจจุบันเป็นประธานยุทธศาสตร์สังคมของจังหวัดปราจีนบุรี ในวันนี้อาจารย์มาในนามของนักวิชาการที่ลงชุมชน และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยชุมชน
3. **ครูสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ ที่ปรึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)** เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น วันนี้ท่านมาในนามของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมและเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลไกนโยบายการพัฒนาชุมชน
4. **คุณอดิศร พวงชมพู ประธานกรรมการบริษัทสยามแลนด์ จำกัด (เลื้อยแดงโม) และรองประธานหอการค้านครปฐม** วันนี้มาในนามของผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคสังคมและภาคเศรษฐกิจที่ดำเนินกิจกรรมและกิจการในการพัฒนาคน ชุมชนและสังคม

วิทยากรทั้ง 4 ท่าน ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนในหัวข้อ “การพัฒนาประเทศด้วยพลังของการวิจัยชุมชน” โดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 “ทำไม” หรือ “คิดอย่างไร” ต่อการที่ต้องมีงานวิจัยชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม และงานวิจัยชุมชนมีความสำคัญมากน้อยเพียงไร สำคัญอย่างไร

ประเด็นที่ 2 เราควรทำงานวิจัยชุมชนอย่างไร และมีข้อเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยมหิดลควรทำวิจัยชุมชนหรือไม่อย่างไร

อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

ประเด็นที่ 1 :

ผมคิดว่าเป้าหมายหลักของการทำวิจัยชุมชน คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำวิจัยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการเพิ่มพลังให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างที่ต้องการ เป็นไปอย่างมีศักดิ์ศรียั่งยืน ถ้าเราทำวิจัยชุมชนเพื่อไปสู่การพัฒนาประเทศเราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าทิศทางของประเทศจะสอดคล้องกับเรา ควรอยู่ที่การพัฒนาชุมชนมากกว่า คำว่าวิจัยชุมชนมีนิยามหลายอย่างด้วยกัน เช่น บางคนอาจให้ความหมายว่าเป็นงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชุมชนที่ทำวิจัย หรือการทำวิจัยชุมชนเป็นการถือเอาชุมชนเป็นหน่วยการวิเคราะห์หรือเป้าหมายของการทำวิจัย หรืออาจหมายถึงให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำวิจัย หรือชุมชนเป็นผู้ทำวิจัยเอง ซึ่งผมมีความเห็นว่าการที่ชุมชนทำวิจัยด้วยตัวชุมชนเอง ชาวชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างแท้จริง หรือเป็นการวิจัยที่มีชาวชุมชนดำเนินการเองจะมีประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่า เพราะเป็นการเสริมสร้างพลังให้ชุมชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามผมคิดว่าการทำวิจัยชุมชนนั้น มีประโยชน์ แต่ผลการวิจัยที่ออกมานั้นยังไม่มีพลังมากพอที่จะช่วยให้สมาชิกในชุมชนรู้เท่าทันความสลับซับซ้อนของระบบต่างๆ ในสังคม เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง วัฒนธรรม ระบบนิเวศน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อชุมชน ชีวิต และความสัมพันธ์ของชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้น ผมคิดว่ามีความจำเป็นที่ต้องเข้าใจถึงความสลับซับซ้อนของสิ่งเหล่านี้ และต้องสามารถช่วยพัฒนาชาวชุมชนให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรู้เท่าทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งกระบวนการทำวิจัยจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกในชุมชนรู้เท่าทันปัญหา และเกิดคุณค่าใหม่ที่เกิดจากกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญ เพราะไม่เช่นนั้นจะไม่เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ในกระบวนการทำวิจัยชุมชนถึงแม้จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์อันสวยงาม หรือเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ แต่แท้จริงแล้วยังไม่ใช่สิ่งที่เราต้องการ นั่นคือการสร้างพลังให้กับชุมชน ผมคิดว่าต้องคิดเรื่องโจทย์การทำวิจัยชุมชนเป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของวงการวิชาการ ที่ต้องตั้งคำถามว่าปัญหาที่เกิดขึ้นขณะนี้ งานวิจัยเหล่านี้จะช่วยไปถึงจุดที่ทำให้ชุมชนตระหนักว่าสาเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มาจากข้างนอกมากกว่าปัญหาภายในความสลับซับซ้อนที่เกิดขึ้นสาเหตุหลักมาจากตรงไหน ถ้าเราเข้าใจกระบวนการตรงนี้มากขึ้น บางทีในกระบวนการทำวิจัยชุมชนอาจจะทำให้มองเห็นทางออกต่อการแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ จากการศึกษางานวิจัยในท้องถิ่นที่ผ่านมาพบว่ามียุ่่น้อยมากหรือหรือแทบไม่มีเลย ที่การทำวิจัยชุมชนจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทุนของชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งทุนของชุมชน (Community capital) แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. **ทุนระบบนิเวศน์/ทุนทรัพยากร** ได้แก่ ระบบนิเวศน์ ดิน ป่าไม้ ฯลฯ ชุมชนจะมีพลังเข้มแข็งได้ ต้องรักษาระบบนิเวศน์ และต้องรู้จักจัดการทรัพยากรเหล่านี้ หากชุมชนใดที่ทุนทรัพยากรถูกดึงออกจากชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการไหลคืนกลับก็เป็นการยากที่ชุมชนจะมีพลัง ถึงแม้ว่าจะพยายามทำวิจัยอย่างไรก็ตาม
2. **ทุนมนุษย์** การศึกษาอย่างเป็นระบบเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์ที่มีความสามารถ มีการศึกษาดี ถูกดึงออกจากชุมชนอย่างต่อเนื่องและไม่หวนกลับ การศึกษาในจังหวัดต่างๆ เป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่ในความดูแลของรัฐบาล ซึ่งต้องการให้สถานศึกษาผลิตนักศึกษาที่มีความรู้ บุคลิกภาพดี ตรงตามความต้องการของ Modern Factor เหมาะกับการทำงานในภาคธุรกิจและภาครัฐบาล แต่ขณะเดียวกันก็มี Education Provider ที่ดำเนินการโดยท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนปอเนาะ โรงเรียนสอนภาษา โรงเรียนสอนศาสนา ซึ่งสถาบัน/โรงเรียนเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการสร้างมุสลิมที่ดี และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับสังคมในพื้นที่ จึงทำให้คนเหล่านี้ไม่มีงานทำ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าระบบการศึกษาของเราทำให้ทุนมนุษย์ไหลออกอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรตระหนักในเรื่องนี้ว่าถ้าเราศึกษาทำวิจัยแล้วเกิดระบบกลไกใดที่ทำให้เห็นทางออกของปัญหาที่มีอยู่ สามารถแก้ไขและช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้เข้มแข็งได้และตรงกับความต้องการของชุมชน
3. **ทุนสติปัญญา/ภูมิปัญญาท้องถิ่น** เรื่องเหล่านี้จำเป็นต้องมีการตั้งโจทย์เพื่อทำวิจัยเพิ่มมากขึ้น
4. **ทุนทางสังคม/วัฒนธรรม** ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันกันในสังคมไทยเริ่มลดน้อยลง เข้าสู่การแข่งขันกันมากขึ้น ซึ่งเราเองอยู่ระหว่างระบบคุณค่าของการแข่งขัน เพราะฉะนั้น การจะลงไปทำวิจัยชุมชน จึงควรตระหนักในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น ต้องวิเคราะห์ว่าในการทำวิจัยชุมชนนั้น ต้องทำอย่างไรให้ชุมชนสามารถเรียนรู้สิ่งเหล่านี้และหาทางฟื้นฟูระบบวัฒนธรรมให้กลับคืนมา
5. **ทุนเงินตรา** ตลอดระยะเวลา 30-40 ปีที่ผ่านมา ในการพัฒนาประเทศจะใช้เงินทุนลงสู่ชุมชนและมีเงินตราไหลออกต่างประเทศเรื่อยๆ ซึ่งธนาคารพาณิชย์เป็นกลไกดูดเงินจากชุมชนออกไปและเอามาเป็นสินเชื่อในเมือง

เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้จะชี้ให้เห็นว่าจะทำอย่างไรให้งานวิจัยชุมชนนั้นเกิดพลังแก่ชุมชนอย่างแท้จริง ประเด็นเหล่านี้ต้องเอามาตั้งเป็นโจทย์ให้ชุมชนได้ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งจุดนี้เราต้องปรับเพื่อยกระดับการทำวิจัยชุมชน ให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่เท่าทันสังคม และเกิดพลังในชุมชนเอง และถ้าต้องการให้การวิจัยชุมชนเป็นการเพิ่มพลังชุมชนอย่างแท้จริง โดยไม่สนใจว่าจะเป็น การช่วยพัฒนาประเทศหรือไม่ ควรจะเลือกโจทย์ที่ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ เพราะงานวิจัยไม่ใช่เพียงการสร้างองค์ความรู้ แต่วิธีการวิจัยนั้นถือเป็น Knowledge Production เป็นทั้ง Process ในการสร้างความรู้และเป็นทั้ง Learning Process เป็นทั้งการเรียนรู้ และการวิจัยชุมชนนั้นน้ำหนักรวมอยู่ที่ Learning Process ต้องมองการทำวิจัยเป็นตัวช่วยให้ชุมชนเรียนรู้ความสลับซับซ้อนที่เกิดขึ้นในมิติต่างๆ

ประเด็นที่ 2 :

สิ่งที่ผมอยากตั้งข้อสังเกต คือ ครัวไทยเงินเดือนเฉลี่ย 18,000 บาท ครัวเป็นหนี้มากที่สุด ค่าถามก็คือ การเพิ่มรายได้มีเท่าไรก็ไม่พอ เรื่องของการทำด้านการเกษตรเป็นสิ่งสำคัญของไทยแต่เมื่อดู 100% นั้น 42% เป็น Industrial Product ที่เราส่งออกไปต่างประเทศ เป็นบริการท่องเที่ยว ธนาคาร การโรงแรม เงินที่ไหลออกจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้ ไหลออกมากกว่าไหลเข้า คนที่ผลิตอุตสาหกรรมเป็นคน

ตั้งราคา ซึ่งเกษตรกรเป็นผู้เสียเปรียบ ประเด็นคือ สิ่งที่เราทำนั้นดีแต่มีความซับซ้อนมาก ถ้าเราต้องกลับไปถามว่าทำไมชุมชนของเราถึงอ่อนแอมากโดยเฉพาะชุมชนชนบท จากการวิเคราะห์ของผมปัจจัยที่ทำให้ชุมชนอ่อนแอลง คือ

ปัจจัยที่ 1 คือ การไหลออกอย่างต่อเนื่องของทุนทั้ง 5 ประเภท

ปัจจัยที่ 2 คือ ระบบกลไกการเรียนรู้ของชุมชนถูกทำให้อ่อนแอลง การที่เราไปตลาดตอนเช้าในหมู่บ้าน ได้พูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่องต่างๆ นับเป็นสิ่งที่ดี แต่ตลาดเหล่านี้ถูกทำลายไปเป็นร้านสะดวกซื้อทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลดลง โครงสร้างสังคมปัจจุบันไม่เอื้อต่อการพูดคุยปรึกษาหารือกันเลย การทำวิจัยชุมชนเราต้องรื้อฟื้นสิ่งเหล่านี้ขึ้นมา ต้องรักษากลไกการเรียนรู้ในชุมชน

ปัจจัยที่ 3 คือ การแทรกแซงของหน่วยงานรัฐ เกิดการพึ่งพาหน่วยงานของรัฐ ก่อนหน้านั้นกิจการต่างๆ ในชุมชน ชาวบ้านจะจัดการกันเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแม่น้ำลำคลองหรือเรื่องอื่นๆ ชาวบ้านในหมู่บ้านก็ช่วยเหลือกันเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ สาธารณสุขวัฒนธรรมต่างๆ กิจการต่างๆ ในชุมชน ชาวบ้านสามารถจัดการกันเอง หลังจากที่มีรัฐบาลเก็บภาษีแล้วเข้าไปจัดการให้ สร้างโรงพยาบาล สร้างโรงเรียน สร้างสถานีตำรวจ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกที่ต้องพึ่งพารัฐบาล พึ่งพาสังคมภายนอก การคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองลดลง การทำงานเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่จะทำให้ชาวบ้านแก้ปัญหาได้เองสามารถสร้างพลังการเรียนรู้ได้มาก

ปัจจัยที่ 4 คือ การครอบงำทางการตลาด กลไกการตลาดดีมากซึ่งชาวบ้านไม่มีทางทัน เพราะคำตอบทั้งหมดอยู่ที่โฆษณาชวนเชื่อ ระบบกลไกการตลาดมีผลรุนแรงมาก ในชุมชนรู้สึกเครียดกับสิ่งที่เรียกร้องมาทางสื่อ

ส่วนของการคิดจะทำวิจัยชุมชนต้องย้อนกลับไปดูว่า ความคิดที่เป็นจุดสำคัญในการทำวิจัยชุมชนนั้นมีอะไรบ้าง ปัจจุบันนี้คนทำวิจัยเพราะอยากได้ปริญญา ต้องการเลื่อนตำแหน่ง ต้องการได้เงินรับจ้างทำวิจัย และอยากได้ชื่อเสียง งานวิจัยทั้งหมดที่ทำนั้นเกิดจากความอยากรู้มีไม่มาก การทำวิจัยเพราะต้องการหาคำตอบเพราะตัวเองรู้สึกอาหารต่อปัญหาของเพื่อนมนุษย์ก็มีอยู่น้อยมาก เพราะฉะนั้นถ้ามหาวิทยาลัยมหิดลต้องการให้นักวิชาการสนใจเรื่องนี้อย่างจริงจังไปทำงานร่วมกับชุมชน ไปช่วยกระตุ้นชุมชนเราต้องทำให้คนของเราตระหนัก ได้เห็น ได้เข้าใจ ได้เรียนรู้ว่ามีปัญหา/วิกฤตการณ์อะไรบ้างในชุมชน เข้าไปในชุมชนเพื่อศึกษาปัญหาให้เห็นว่าเป็นปัญหาของชุมชนจริงๆ ทำวิจัยเพื่อความอาหารต่อมนุษย์ที่สุดแล้วการทำวิจัยเหล่านี้อยู่ที่ ทัศนคติของเราที่มีทัศนคติต่อการทำวิจัยเหล่านี้เพื่ออะไร ถ้าเราทำเพื่อตัวเราเองเราก็ไม่อยากจะทำเพราะทำไปก็ไม่ได้อะไรมากนัก ผมจึงคิดว่าระบบการคิดต่อการทำวิจัยเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญ ถ้าไม่ปรับทัศนคติในการทำวิจัยเหล่านี้ ก็จะกลับไปเป็นอย่างเดิมซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรกับชุมชน

รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ กล่าวสรุปหลังการอภิปรายว่า อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม ได้อภิปรายเห็นภาพที่ชัดเจนมากกว่าการทำวิจัยชุมชนนั้นเป็นการสร้างพลังให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนเข้าใจปัจจัยภายในชุมชนเอง และขณะเดียวกันก็สร้างความมั่นใจและทำให้ชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และในที่สุดจะทำให้ชุมชนสามารถอยู่ได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งได้เสนอพวกเราให้เห็นถึงทุนชุมชนทั้ง 5 ด้าน

อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราริมย์ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

ประเด็นที่ 1 :

ความจริงแล้วสถานการณ์ประเทศไทยเปรียบเสมือนเรานั่งอยู่ในห้อง มีปัญหามากมาย ฝ่ายเศรษฐกิจ ฝ่ายวิชาการและหลาย ๆ ฝ่าย มีความเห็นค่อนข้างตรงกันคือ ประเทศไทยทำงานอยู่บนการพึ่งพาต่างชาติ การส่งออกนำเข้าของไทยต้องพึ่งพาต่างชาติและเสียดุลกับต่างชาติ เรื่องที่ 2 คือเรื่องระบบการผลิตของประเทศไทยต้องพึ่งพาพลังงานจากต่างชาติ มีการคำนวณคร่าว ๆ ว่าเราผลิตข้าวปีละ 65 ล้านไร่ ถ้าขายข้าวที่ผลิตทั้งปีเรามีเงินที่จะมาซื้อน้ำมันใช้ได้เพียง 1 เดือนเศษๆ ไม่ถึง 2 เดือน นี่คือการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองมหาศาลของประเทศไทย หากพลังงานประเภทนี้หมดไป ประเทศไทยก็จะหยุดชะงักเพราะไม่มีเทคโนโลยีนี้อยู่ในมือของตัวเอง เพราะฉะนั้น เราควรปรับตัวอย่างไรในเรื่องของพลังงาน เรื่องที่ 3 เรื่องหนี้สินของเกษตรกร เกษตรกรทั้งหมดประมาณ 40 ล้านคน จดทะเบียนรับสภาพหนี้สิน 6.3 ล้านครอบครัว (ประมาณ 30 ล้านคน) เฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 1 แสนบาท รวมแล้วเกษตรกรเป็นหนี้ 1 ล้านล้านบาท จากตัวเลขดังกล่าวนี้ว่าเป็นปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

เรื่องของสังคมนั้น ผมเองได้ติดตามปัญหาทางสังคมอยู่พอสมควร และขับเคลื่อนปัญหาทางสังคมมาหลายปี สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากๆ คือความเหลื่อมล้ำในเรื่องของคนรวยกับคนจนในประเทศไทย มีประมาณ 20 เท่า ซึ่งตัวเลขในเชิงวิชาการบอกว่าประเทศใดก็ตามที่มีความเหลื่อมล้ำเกิน 4 เท่า อาชญากรรมจะเริ่มมีอัตราสูง ประเทศไทยมีประมาณ 37% หรือ 1.81-1.9 ล้านครอบครัว หรือคิดเป็นชุมชนก็เกือบ 6000 ชุมชน ที่เป็นชุมชนแออัดหรือเรียกว่าเป็นชุมชนสลัมที่มีแต่คนยากจน อีกตัวเลขหนึ่งคือตัวเลขการหย่าร้างของประเทศไทยที่มีอัตราการหย่าร้างถึง 1 ใน 3 และ 1 ใน 4 ตัวเลขหนึ่งที่น่าสนใจผมมากคือปัญหาเด็กค้าประเวณี ติดอยู่ในอันดับ 3 หรือ 5 ของโลก ถ้าในอนาคตปัญหาอาชญากรรมยังสูง การเรียนต่อต่ำ เราจะไปแข่งขันกับใคร แต่คิดว่าอยู่ให้รอดอย่างไรก็ลำบากแล้ว

ประเด็นเรื่องของทรัพยากร ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตร พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรไม่เพียงพอทำกิน เนื่องจากการกว้านซื้อที่ดินมีอัตราที่เร็วและไปอยู่ในมือของชาวต่างชาติมาก สถาบันการเงินส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือชาวต่างชาติ ทำให้ที่ดินส่วนใหญ่อยู่ในมือชาวต่างชาติ ปัญหาขยะมูลฝิบที่เกิดขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมทุกแห่ง นี่คือนโยบายที่นำไปสู่การพัฒนาที่ไม่สมดุล การพัฒนาที่ไม่มั่นคงไม่ยั่งยืน ปี 2521-2525 ผมเดินทางไปภาคเหนือ กลาง อีสาน ได้ เพื่อสอบถามผู้ที่อยู่ทำกินในเขตป่าสงวนไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และที่อยู่ในโครงการจัดสรรที่ดินให้เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินในเขตป่าสงวนกว่าล้านครอบครัว งานวิจัย 5 ปี ส่งผลให้เกิดการออกแบบโครงการจัดที่ดินของรัฐหลายๆ โครงการ และต่อมา 20 ปีผ่านไป ที่ดินของเกษตรกร 60 กว่าเปอร์เซ็นต์ หลุดไปอยู่ในมือของนายทุน อีก 30-40 เปอร์เซ็นต์ มีหนี้สินจำนวนมาก สิ่งที่เราเรียนรู้ก็คือ การทำวิจัยแบบลงไปเพื่อที่จะหาข้อมูลอย่างเดียวนั้นวางแผนในหมู่นักวิชาการ ออกแบบวางแผน สร้างโครงการพัฒนาที่ไม่ตรงกับความต้องการหรือปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกร ได้งานวิจัยนับพันชิ้น สร้างนักวิจัย สร้างบัณฑิตมากมาย แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาในพื้นที่ดังกล่าวได้เลย เช่นเดียวกับที่ทะเลสาบสงขลามีงานวิจัยกว่า 200 ชิ้น ที่มีการทำวิจัยในพื้นที่ดังกล่าว แต่ปัญหาต่างๆ ยังคงมีอยู่เหมือนเดิม เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่ทำนั้นไม่ได้

ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ไม่ตอบสนองชุมชน งานวิจัยทำให้ชุมชนขาดความเป็นอิสระในการคิดวิเคราะห์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ในช่วงแรกผมอยากสรุปสั้นๆ ว่า เรามีความปรารถนาดี และมีความมุ่งมั่นในการทำงานวิจัยและนำงานวิจัยลงมาช่วยขับเคลื่อนให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่ว่าแนวทาง ทิศทาง แนวคิด หลักคิด ต่างๆ ที่ลงมือทำ ไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคม ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม นักวิจัยขาดการเรียนรู้ ชาวบ้านขาดการเรียนรู้ จึงไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง เมื่อไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงก็ต้องยอมรับกับโลกาภิวัตน์ที่ไหลเข้ามาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และสิ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบทั้งเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เมืองไทยเรายังมีสติ ปัญญาและพลังอย่างมากมาย เพียงแต่เรามีหลักคิด วิธีการอย่างไรในการทำงานวิจัยที่รวมพลังและสร้างพลังจากชุมชนขึ้นมาขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

ประเด็นที่ 2 :

เมื่อปี 2550 มีชาวบ้านมาปรึกษาหารือกับผมว่าทำงานมา 20 ปี ข้าวคุณภาพไม่ดี ขายไม่ได้ ผมก็ไม่มีความรู้มากมาย นั่งคุยกับชาวบ้านและหาทางออกด้วยการไปดูที่ตำบลใกล้เคียงว่ามีปัญหาหรือไม่และมีพันธุ์ที่เราต้องการหรือไม่ ไปดูแล้วไม่มี เพราะตำบลที่ไปดูนี้ไม่มีน้ำชลประทาน จากนั้นไปสถานีวิจัยข้าว ไม่มีพันธุ์นี้ จากนั้นคิดไปเรื่อย ๆ และถามชาวบ้านว่าเรามีแปลงที่ดีที่สุดอยู่ตรงไหน และให้ชาวบ้านไปดูว่าแปลงไหนที่ดีที่สุด 1 อาทิตย์ถัดมาก็คัดได้ 3-4 แปลง แล้วไปดูด้วยกัน จากนั้นมานั่งปรึกษารื้อกันว่าแปลงไหนดีที่สุด แต่ละคนก็มีเกณฑ์ในการตัดสิน จนในที่สุดได้แปลงที่ดีที่สุดมา 1 แปลง แล้วทำอย่างไรให้แปลงนี้ได้พันธุ์ข้าวที่ดีที่เราต้องการ ชาวบ้านก็เสนอความคิดกันเยอะแยะ จากนั้นให้ลุงคนละ 1 ใบ ลงแปลงเป็นหน้ากระดาน ถอนต้นข้าวที่ไม่ดีออกให้เหลือแต่ข้าวที่ดี จากนั้นอีก 2 เดือน ก็เก็บเกี่ยวและมานั่งเลือกเอาข้าวที่ไม่ดีออกไปอีกครั้งจนเหลือแต่ข้าวที่ดี สรุปแล้ว 3 เดือนได้พันธุ์ข้าวที่ต้องการ และนำพันธุ์ข้าวไปที่สถานีวิจัยเพื่อให้ช่วยทำให้พันธุ์ข้าวสูงขึ้น สถานีวิจัยบอกว่าต้องผสมให้ได้ F8 จึงจะปลูกได้ นี่คือการง่ายๆ ที่ใช้ความรู้ความสามารถของคนในชุมชนเพื่อหาทางออกด้วยวิธีการง่ายๆ ของการแก้ปัญหา โดยไม่ต้องใช้ความรู้มาก เพียงแค่เข้าไปจัดกระบวนการ ช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยน หาทางเลือกใหม่ๆ สร้างทางเลือกใหม่ๆ อีกประเด็นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผมในฐานะที่ทำงานด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมองว่านอกจากเรื่องของการเมืองแล้วยังมีปัญหาขัดแย้งเรื่องทรัพยากรสิ่งแวดล้อม น้ำ เขื่อน ที่ดินต่างๆ ที่มีการแย่งชิงซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤติรุนแรง เกิดความไม่ไว้วางใจกัน ความไม่เชื่อใจกัน เราต้องมาวางแผนกันว่าจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านมีความเข้าใจในสถานการณ์ มีความรู้ มีความเข้าใจในทางเลือกใหม่ๆ และเกิดความร่วมมือ จากนั้นเริ่มสร้างกระบวนการวิจัยซึ่งใช้เวลานาน 9 เดือน ซึ่งใน 2-3 เดือนแรก ต้องทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการที่เราจะทำนั้นเป็นสิ่งที่เขาต้องการ มีเวทีในการพูดคุยและรับสมัคร สุดท้ายเราได้นักวิจัยประมาณ 15 คน และเราก็เริ่มสร้างเครื่องมือ หลังจากนั้น 1 เดือน กลับมาสรุปแล้วมีคนสมัครมาเป็นนักวิจัยเพิ่มขึ้นอีก 40 และเวลาอีก 3 เดือน เก็บข้อมูลทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทรัพยากรและนำข้อมูลมาแปลความ ดีความ มาเขียนงานวิจัยร่วมกัน สรุปแล้วขณะนี้ได้งานวิจัยชิ้นหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า 30 ปี ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรกับชุมชนเขา สิ่งใดเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก สิ่งใดเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ ได้รับผลกระทบอะไรในปัจจุบัน อยากเห็นอะไรในอนาคต อะไรที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจ อะไรที่ควร

ปรับปรุง ขณะนี้กำลังเตรียมสร้างนโยบายสาธารณะ ทำให้หน่วยงานภาครัฐบาลลงมาเรียนรู้ ซึ่งตัวอย่างเหล่านี้นำไปสู่ข้อสรุปที่ผมเสนอต่อประชาคมชาวมหิดลว่า งานวิจัยที่ผ่านมาเราเข้าไม่ถึงความจริงของปัญหา เรามองเห็นปัญหาเพียงผิวเผิน นักวิจัยเราขาดอิสระในการคิดและทำที่นำไปสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริง เราทำตามเงื่อนไข/สัญญาของบริษัท ซึ่งปัญหาเหล่านี้ผมคิดว่าแก้ไขไม่ยากเพราะเรามีฐานความรู้ความเข้าใจที่ดี การลงไปที่ชุมชนอย่างไม่มีเงื่อนไขเปิดใจรับฟัง จะค่อยๆ เกิดความคิดความอ่านและนำไปสู่ปัญญา สุดท้ายผมคิดว่าคนที่จะช่วยขับเคลื่อนนำผลงานวิจัยไปใช้คือตัวชุมชนเอง และจากการที่ผมได้ลงไปพูดคุยกับชุมชนนครปฐม เขาได้ฝากมาว่าอยากเชิญ อาจารย์ นักวิจัยลงไปพูดคุยกับเขา เขามีหลายอย่างที่อยากปรึกษาและให้พวกเราช่วยในบางเรื่องบางอย่างที่เขาไม่เพียงพอสองต้องการเรียนรู้ร่วมกันกับพวกเรา เหล่านี้คือประเด็นที่อยากฝากไว้

รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ กล่าวสรุปหลังการอภิปรายของอาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ ว่าท่านได้ทำให้เราเห็นว่าประเทศไทยมีปัญหาสังคมอยู่มากมายหลายด้านและงานวิจัยยังไม่สามารถตอบสนอง แก่ปัญหาและยังไม่นำไปสู่การพัฒนาไปอย่างยั่งยืนได้ และอาจารย์มีประสบการณ์ที่มองเห็นว่างานวิจัยที่ผ่านมาก็หลงทางไปช่วงหนึ่ง ซึ่งจุดนี้ทำให้เห็นว่าเราควรมีเวทีมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันว่าตอนที่หลงทางหลงไปทางไหนและเรากลับมาได้อย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

ครูสุรินทร์ กิตนิจชีว์

ที่ปรึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ประเด็นที่ 1 :

ผมขอเล่าเป็นรูปธรรม ให้ท่านอาจารย์ทั้งหลายได้วิเคราะห์ว่า ณ สถานการณ์ปัจจุบันงานวิจัยท้องถิ่นมีความจำเป็นหรือไม่ ผมเป็นอาจารย์สอนมัธยมศึกษาทำงานในพื้นที่จังหวัดอยุธยา เมื่อเกษียณจึงออกมาทำงานเชิงสังคมในวงกว้างกับหลายหน่วยงาน เมื่อมองชุมชนท้องถิ่น ณ สถานการณ์ปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พบว่า ชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยังไม่มีคำตอบที่จะหาทางออก เนื่องจากส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อของการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น ซึ่งจุดเปลี่ยนของท้องถิ่นมีอยู่ 2 ครั้ง และทั้ง 2 ครั้ง พบว่านวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นจุดเปลี่ยนชุมชนท้องถิ่น ซึ่งนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีนั้นไม่ใช่ของชุมชนแต่เป็นของระบบเศรษฐกิจแผนใหม่ เช่น เครื่องมือผลิตทางเกษตรกรรมเรียกว่าปฏิวัติเขียวทำไปได้ 9-10 ปี พบว่า ทุกทั้ง 4-5 ประเภท ที่อาจารย์อุทัยกล่าวถึงในตอนต้นนั้นถูกทำลายแทบไม่เหลือ ชุมชนแตกสลาย เมื่อเป็นอย่างนี้ ลุงจึงเกิดคำถามว่าถ้าชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ฐานล่างพังทลาย ทรัพยากรหมด คนอยู่ไม่ได้ต้องมาอยู่ในเมืองใหญ่ ถ้าวะอะไรจะเกิดขึ้น ลองวิเคราะห์ดูว่าถ้าฐานล่างอยู่ไม่ได้ข้างบนจะอยู่ได้หรือไม่ และจากที่ทราบมาในวงสนทนาของนักวิชาการคือโครงสร้างทางระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอยู่ ที่ตั้งอยู่ได้เพราะอาศัยทรัพยากรจากฐานล่างมาเลี้ยงข้างบนและเมื่อถึงที่สุดแล้วไม่มีทรัพยากรในฐานล่าง ข้างบนจะอย่างไร ขณะนี้ชุมชนท้องถิ่น ไม่มีทางออก ไม่มีคำตอบ อ่อนแอทางสติปัญญามาก ทำให้ทุนเมืองไทยเข้มแข็งลงไป ทุนพอเพียงลงไป ต้นกล้าอาชีพอกลงไป ทุนแก่นั่นนอกระบบลงไป ชาวบ้านที่เปรี๊ยะเหมือนคนกำลังจะจมน้ำตาย ฟาง 1 เส้นก็ต้องเกาะ แต่ถามว่าทำแบบนี้แล้วยั่งยืนหรือไม่ ตามจริงผู้คนในชุมชนท้องถิ่นที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ หน่วยการผลิตทางเศรษฐกิจอยู่ที่ชุมชน ปากท้องอยู่ที่ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่ ดังนั้นการพัฒนาชุมชน

ให้เข้มแข็งนั้นคือฐานของการพัฒนาประเทศ ไม่ใช่ประเทศไปครอบงำ กำหนดฐานล่าง ถามว่าภายใต้ความสับสนเหล่านี้ ไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร ก็มีตำบลที่พยายามดิ้นรน จากที่เคยทำงานร่วมกับตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม นั้น นายก อบต. ได้ทำวิจัยชุมชนด้วยตัวเอง โดยเชิญครูในโรงเรียนมาช่วยในเชิงวิชาการ และมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรกำแพงแสน ช่วยเป็นคุณอำนวย นายก อบต. ดำเนินการรวมภาคส่วนต่างๆ รวมถึงเอกชน โดยการเข้าไปเรียนรู้ปัญหาและคุยปัญหากับชุมชน พบว่า ปัญหาของชุมชนคือเรื่องของน้ำ เพราะน้ำเสียมาก เนื่องจาก ในชุมชนมีอุตสาหกรรมเข้าไป จึงเกิดการทำวิจัยร่วมกัน เรื่อง แม่น้ำนครชัยศรี ตอนนี้ภาคชุมชนเข้มแข็งมาก และประกาศว่าจะร่วมมือกันปกป้องแม่น้ำนครชัยศรี เพราะถ้าแม่น้ำใสสะอาดชุมชนจะอยู่ได้ แต่ถ้าน้ำเสียหมดชุมชนจะอยู่ไม่ได้ ซึ่งได้วิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้แม่น้ำเน่าเสียทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเกษตร การกินอยู่ ฯลฯ ซึ่งชุมชนเรียนรู้และหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ต่อมาพบว่าถ้าทำเพียงตำบลเดียวก็ไปไม่ได้ไม่ตลอด จึงเกิดการเชื่อมโยงไป อบต. ที่อยู่เขตน่านน้ำเดียวกัน ขณะนี้กำลังขับเคลื่อนเป็นขบวนซึ่งน่าสนใจมาก อยากให้ลองเรียนรู้ดู

ประเด็นที่ 2 :

ถ้าถามว่ามองชุมชนท้องถิ่นอย่างไร มีอนาคตหรือไม่ โดยเฉพาะลูกหลานของเราลำบากมาก แทบมองไม่เห็นอนาคตว่าอีก 5-10 ปี ลูกหลานเราจะอยู่กินอย่างไร เท่าที่เคยลงไปคุยกับเขาคือ เขาจะอยู่ในสภาพสิ้นหวัง เพราะทั้งหมดที่เป็นอยู่ในชุมชนท้องถิ่น กลไกในการขับเคลื่อนได้ไปตอบสนองระบบผลประโยชน์ในเรื่องมูลค่าทั้งหมด เรื่องของคุณค่าชีวิตไม่ได้ถูกมองหรือใส่ใจเลย เมื่อเช้าได้ฟังสิ่งดี 2 ส่วน ทำให้มีความหวัง ส่วนแรกที่ท่านอาจารย์วิจารณ์บอกว่า ถ้าจะทำงานวิจัยชุมชนอยากให้ท่านไปเรียนรู้ชุมชนหรืออยู่กับชุมชนเลย ซึ่งไม่รู้ว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ สมมติว่าอาจารย์เกิดแรงบันดาลใจอย่างนั้นจริงๆ ผมเสนอว่าถ้าต้องการรู้จักชุมชนจริงๆ ต้องรู้วิถีชีวิต แบบแผนการดำเนินชีวิตของชุมชน ต้องรู้วัฒนธรรมชุมชน อาจารย์ไปเรียนรู้ว่าภายใต้วัฒนธรรมชุมชนของเขามีอะไรดีบ้าง มีทุน มีระบบคุณค่า มีปัญญา มีคตินิยมความเชื่ออะไรบ้าง ตรงนี้คือฐานของงานวิจัยให้ยกระดับขึ้นมา และเป็นคำตอบของชุมชนนั้นได้ และวันนี้ผมเพิ่งทราบว่าปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหิดลคือ “ปัญญาของแผ่นดิน” ซึ่งทำให้ผมมีความหวังและขอให้กำลังใจ และขอให้สิ่งที่ท่านกำลังจะทำเพื่อตอบสนองปณิธานของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมุ่งไปสู่ชุมชนท้องถิ่น

รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ กล่าวสรุปหลังการอภิปรายว่า การตั้งคำถามของคุณลุงรินทร์ ทำทนายมาก ขณะนี้งานวิจัยชุมชน แก้ปัญหา เสริมพลัง ด้วยการสร้างความเข้มแข็งด้านสติปัญญาให้กับชุมชนแล้วหรือยัง สิ่งเหล่านี้ งานวิจัยเหล่านี้ทำให้ชุมชนเห็นทางออกบ้างหรือยัง ชุมชนตกอยู่ภายใต้วัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่คนข้างนอกนำเข้าไป แล้วกลายเป็นสิ่งกำกับความเป็นอยู่ของชุมชนแล้วถ้าชุมชนไม่เห็นทางออก ชุมชนจะพัง แล้วประเทศจะอยู่ได้หรือไม่ คำถามเหล่านี้เป็นคำถามที่ลุงรินทร์ทิ้งไว้ให้เราคิดต่อ

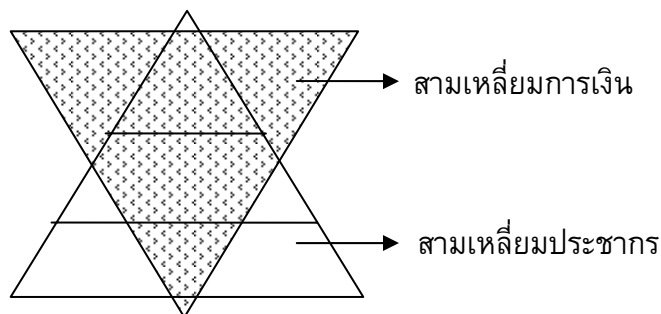
อาจารย์อดิศร พวงชมพู

ประธานกรรมการบริษัทสยามแฮนด์ จำกัด (เสื้อแดงโม)

รองประธานหอการค้านครปฐม และอาจารย์พิเศษสถาบันการศึกษาหลายแห่ง

ประเด็นที่ 1 :

เมื่อปี 2551 รองแม่ทัพภาค 2 ท่านเคยถามว่าพ่อค้าสามารถแก้หนี้ทหารได้หรือไม่ ผมได้ไปสำรวจและพบข้อมูลว่า ทหาร 4 แสนกว่านายมีหนี้อยู่ 160,000 ล้านบาทบาท ผมจึงเสนอแนวคิดไปว่าให้รวบรวมข้อมูลผู้ที่มีหนี้จำนวนมาก ซึ่งพบข้อมูลที่น่าสนใจคือ พื้นที่ดินที่ทหารดูแลรับผิดชอบมีประมาณ 7 ล้านไร่ ผมจึงเลือกทหารมา 50 นาย เพื่อปลูกอ้อยคั้นน้ำหารายได้ หยอดบายมุข ทำโครงการวิจัยที่มีชื่อว่า “ปลดหนี้กำลังพลเพื่อความมั่นคงของชาติ” และมีการติดตามผล ซึ่งพบว่า ขาดความรู้จากการปลูกอ้อยและความรู้จากการลดหนี้ด้วยการหยอดบายมุข ผมจึงเสนอให้ใช้แนวทางอิทธิบาท 4 เริ่มต้นด้วยฉันทะ คือ สร้างความพอใจที่จะปลดหนี้ วิริยะ จิตตะ วิมังสา จากนั้น จึงเริ่มทำ เมื่อเข้าที่แล้วเห็นว่ามีผลกระทบอันหนึ่งคือ ท่านผู้บังคับบัญชากลัวกระทบกับหน้าที่การงาน ผมจึงอธิบายว่าชีวิตมี 4 ส่วน ชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว ชีวิตการงาน และชีวิตสังคมเพื่อนฝูง สิ่งที่กังวลคือชีวิตการงานกลัวเขาจะเอาเวลาราชการไปดูแลอ้อย ผมจึงเสนอให้ตื่นแต่เช้ารดน้ำ เลิกงานไปรดน้ำ เสาร์อาทิตย์ปลูก ระหว่างนั้นมีเรื่องแปลกๆ เกิดขึ้น คือ พ่อ แม่ ดีใจที่มีอะไรทำ คนแก่มึงงานทำ มีความสุข เสาร์อาทิตย์ลูกไปวิ่งเล่นที่ไร่ อ้อย หลังเลิกงานการชนแก้วตอนเย็นหายไป เปลี่ยนเป็นมาดูแลแปลงอ้อย ทหาร 50 นายที่เลือกมามีคนที่ล้มเหลว 1 นาย คนที่มีรายได้มากที่สุด 400,000 บาท/ปี รายได้น้อยสุด 60,000 บาท/ปี คำถามในตอนแรกคิดว่าชีวิตนี้จะหมดหนี้เมื่อไหร่ ทั้ง 100 เปอร์เซนต์บอกว่ามองไม่เห็นหนทาง หลังจากผลออกมา มีคนที่บอกว่าจะหมดหนี้ใน 1 ปี และโครงการนี้เริ่มทำรุ่น 2 ที่เชียงใหม่ เชียงราย ยโสธร สระแก้ว ความจำเป็นในการพัฒนาสังคมชุมชนนั้น ผมเชื่ออย่างที่ครูสุรินทร์เชื่อ ตอนนี้อยู่จริงๆ ที่จะแก้ไขประเทศอยู่ที่ชุมชน เพียงแต่ความรู้ที่เราเข้าไปไม่ใช่เพียงแค่ว่า ชี้ให้ทำอะไรได้ ชี้ให้ทำอะไรได้และในมุมของบัญชีครัวเรือน ผมเชื่อมั่นในชุมชน เชื่อมั่นว่าประเทศนี้จะฟื้นฟูที่ชุมชน ผมเรียนอาจารย์สั้นๆ ว่าเราคิดเรื่องประชากรขึ้นมาเป็นรูปสามเหลี่ยม มีสามเหลี่ยมการเงินซ่อนอยู่แต่หัวจะทิ่มลง คนฐานล่าง 10 ล้านครอบครัว มีเงินอยู่เล็กน้อย แต่คนที่อยู่ฐานบนมีเงินจำนวนมาก เพราะฉะนั้นถ้าเราทำให้คนในชุมชนซึ่งเป็นฐานล่างฟื้นได้เร็วเท่าไรประเทศเราก็สามารถฟื้นได้เร็วเท่านั้น

ประเด็นที่ 2 :

ในแนวทางการพัฒนางานวิจัยชุมชนเพื่อเป็นพลังการพัฒนาสังคม สิ่งแรกคือมองให้ออกว่ารถสองแถวที่คันน้ำอ้อยขายริมถนน มีรายได้วันละ 2,500 บาท ถ้าร้านก๋วยเตี๋ยวปลามาปลูกและคันน้ำอ้อยขายด้วยก็จะมีรายได้ 1,900,000 บาท เพราะว่า 1 ลิตรขายได้ 50 บาท อ้อย 1 ลำได้ 1.2 ลิตร 2 ไร่เหมือนกันแต่ขายข้างทางได้ 60,000 บาท แต่ถ้ามาอยู่กับร้านขายก๋วยเตี๋ยวดี ๆ มูลค่าเพิ่มเป็น 2,000,000 บาท มีบางเรื่องที่น่าสนใจ แต่ความรู้จะไปอยู่ที่พ่อค้าส่วนใหญ่ มีครั้งหนึ่งผมไปที่โรงสีของ CP ที่สุรินทร์ เขาบอกว่ามีปัญหาเพราะเครื่องคอมพิวเตอร์จะติดข้าวที่ไม่สวยออกมา ซึ่งขายให้ถูก ๆ วันละ 4 กระสอบ ผมรับซื้อหมดเพราะโรงงานผมวันหนึ่งกินข้าว 2 กระสอบครึ่ง ก่อนข้าวจะถูกส่งไปที่โรงงาน ผมบอกกับพนักงานว่าบังเอิญผมไปเจอข้าวที่มีลักษณะพิเศษมาก ในกระสอบเดียวมี 7 สี ข้าวสีดำธาตุเหล็กสูง ข้าวกล้องช่วยเรื่องระบบขับถ่าย ในที่สุดคนในโรงงานก็กินข้าวกันสนุกมาก จากนั้นข้าวคงไปถึงโรงสี ผมซื้อข้าวได้เพียง 3 เดือนเท่านั้น หลังจากนั้นซื้อไม่ได้ ข้าวไม่เป็นปัญหากับเขา มูลค่าเพิ่มตรงนี้เราสามารถสร้างให้กับเขาได้ โดยเพิ่มเรื่องราวเข้าไป บางอย่างไม่ต้องเป็นเรื่องราว ปีนี้มีโทรศัพท์มาจากเชียงใหม่บอกให้ช่วย เพราะราคาลำไยตก ผมไปดู ลำไยเกรดเอ กิโลกรัมละ 8 บาท เกรดบี 4 บาท ซี 1 บาท บังเอิญคุยไปคุยมาก็ได้รู้ว่ามีลำไยต้นหนึ่งอายุร้อยกว่าปีที่อำเภอหางดง ทราบที่มาที่ไปว่าเจ้าदारารัศมี นำไปจาก กทม. พ่อค้าจีนนำมาให้ 5 ต้น ปลูกที่สาทร 5 ต้น นำไปปลูกที่เชียงใหม่ 3 ต้น ผมเลยมีความคิดให้จัดงานกตัญญูเจ้าदारารัศมี ขอรถ 100 คัน แต่ละคันมีลำไย 200-300 กิโลกรัม แห่รอบเมือง หลังจากจัดงานประมาณ 1 สัปดาห์ ราคาเพิ่มเป็นกิโลกรัมละ 11 บาท เกิดรายได้กลับเข้าสู่ชาวบ้านเป็นพันล้านบาท จากเรื่องนี้มีแนวคิดที่ผมอยากเรียนว่า ถ้าอาจารย์วิจัยแล้วลองขยับปฏิบัติ อาจารย์อาจนึกไม่ออกว่า เมื่อชาวบ้านบอกว่ามีเพียงแค่วัวควั่นไก่ กับไว้งีแล้วอาจารย์ไม่รู้ว่ามีชีหมี ชีวู ชีไก่ อาจารย์จะแนะนำไม่ได้ ชาวบ้านก็อยู่ที่เดิม แต่ถ้ารู้อาจารย์ก็สามารถแนะนำว่าชีหมีระวัง Ecoli ซึ่งอันตราย ชีไก่ให้ระวังหวัดนก เพราะฉะนั้นต้องเข้าไปดูว่าทางชีววิทยาเราลดอันตรายได้อย่างไร โดยการนำความรู้เรื่องจุลินทรีย์ไปบูรณาการ ผมเคยคุยกับอาจารย์อนุชาติว่าที่นี่มีน้ำที่น่าสนใจอยู่บริเวณคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ สนใจจะเอาจุลินทรีย์มาใช้หรือไม่ เพราะฉะนั้นการวิจัยชุมชนเพื่อให้เกิดเป็นพลังในการพัฒนานั้น ผมคิดว่า คนที่จะวิจัยควรมีเรื่องบูรณาการได้ และควรกระตุ้นให้คนข้างนอกสนใจที่จะเข้าไปทำงานวิจัย ถ้ามีคนสนับสนุนให้นางานวิจัยที่มีอยู่ของมหาวิทยาลัยมหิดลไปใช้ประโยชน์

รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ กล่าวสรุปหลังการอภิปรายของคุณอดิสร พวงชมพู ว่าเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนมากกว่า การทำวิจัยชุมชนและนำความรู้เข้าไปผนวกกับชุมชนทำวิจัยในชุมชนร่วมกับชุมชนเห็นผลชัดเจนและสามารถนำมาสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการระดมสมองและอภิปรายจากกลุ่มย่อย

แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมเสวนาฯ เป็นกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 8-10 ท่าน โดยมีวิทยากรประจำกลุ่ม กลุ่มละ 1 ท่าน ที่ทำหน้าที่ให้ข้อแนะนำการทำงานของกลุ่ม และตอบข้อสงสัยกรณีมีข้อซักถาม จุดมุ่งหมายของการทำงานกลุ่มคือ ระดมความคิด แลกเปลี่ยนบทเรียน เรียนรู้องค์ความรู้ วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์สังคมโดยรวม แล้วสะท้อนออกมาเป็นกรอบแนวคิด และข้อเสนอเชิงสะท้อนบทเรียน ในมิติต่างๆ 3 ด้าน คือ

- 1) **หัวข้อการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย** โดยเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระดมความคิด รวบรวมข้อเสนอแนะจากประสบการณ์หรือข้อมูลที่มี **ค้นหาและนำเสนอประเด็นการวิจัย** หัวข้อ โจทย์ ประเด็น หรือลักษณะการวิจัย ที่นักวิจัยและเครือข่ายนักวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัย ควรทำทั้งในลักษณะต่อยอดจากอดีต การริเริ่ม และการสนองต่อความจำเป็นที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ของประเทศและของโลก รวมไปถึงนำเสนอข้อมูล ความรู้ แนวคิด และการอธิบายบทเรียน ความสำคัญและความเชื่อมโยงกันในมิติต่างๆ
- 2) **ระบบและกลไกสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยชุมชน** เช่น งบประมาณ เวลา การประเมิน การให้รางวัล ขวัญและกำลังใจ ทั้งในระดับส่วนงานและมหาวิทยาลัย รวมทั้งการพัฒนาระบบสนับสนุน และส่งเสริมการวิจัยที่จะทำให้การวิจัยชุมชน สามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและต่อการพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าของการวิจัยและการปฏิบัติการเชิงสังคม เช่น การพัฒนารูปแบบ และการเขียนทางวิชาการ การประเมินผลงานทางวิชาการ การพัฒนาเวทีวิชาการ เวทีสาธารณะ และการสื่อสารเรียนรู้กับสังคม การพัฒนาวารสาร สิ่งตีพิมพ์ การตีพิมพ์ เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานให้สอดคล้องกับแนวทางทางวิชาการที่มีความบูรณาการ ผสมผสานหลายศาสตร์ ทั้งในระดับประเทศและในเวทีนานาชาติ
- 3) **การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้สนใจงานวิจัยชุมชน** เช่น เป้าหมายของเครือข่าย การได้มาซึ่งสมาชิก ถอดบทเรียน และระดมความคิด เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายให้การวิจัยชุมชนสามารถดำเนินการอย่างได้ผลมากขึ้นในมหาวิทยาลัยมหิดล หรือโดยมีมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นแกนประสานงาน เช่น การขับเคลื่อนเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ การพัฒนาเครือข่ายจัดการความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย และมิติอื่นๆ ที่กลุ่มมีบทเรียนเป็นฐาน และเห็นความสำคัญที่จะระดมพลังพัฒนา

โดยแต่ละกลุ่มเลือกผู้ดำเนินการคุุระดมความคิด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เลือกผู้จัดบันทึก และเลือกผู้นำเสนอเพื่อนำเสนอผลการระดมสมองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมเวทีทั้งหมด ด้วยการนำเสนอโดย Flip Chart/Power Point/เล่าถ่ายทอดตามความถนัด ซึ่งมีผลการแบ่งกลุ่มระดมสมองเพื่อนำเสนอประเด็นพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยชุมชนดังนี้

กลุ่ม 1

1. หัวข้อการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

- 1) การบูรณาการความรู้ ความถนัด ระหว่างคณะ/สถาบันฯ
เป็นการรวบรวมความรู้ความถนัด ซึ่งทีมวิจัยต่างคณะ/สถาบัน ต้องมาระดมกันในเรื่องของความสามารถหรือความถนัดของบุคคลภายในทีม และเมื่อตั้งโจทย์แล้ว ในทีมต้องมีผู้ที่ถนัดในโจทย์ที่ตั้งไว้
- 2) ปัญหาความรู้ ความต้องการของชุมชน (เป็นตัวตั้ง)
หากหัวข้อวิจัย ไม่เป็นสิ่งที่ต้องการ จะทำให้การวิจัยไม่ยั่งยืน
- 3) โจทย์จากแหล่งทุน (ปรับให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน)
หากแหล่งทุนเป็นผู้ตั้งโจทย์ ก็ควรที่จะมีการปรับโจทย์ เพื่อให้ประโยชน์กับชุมชน
- 4) อย่าทำให้ชุมชนซ้ำ(ใจ)
เนื่องจากจะมีผลทำให้เกิดความยากในการให้ชุมชนนั้นๆ มีความไว้วางใจกับทีมวิจัยที่ลงไป
- 5) บูรณาการ วิทย์-สังคมฯ เคารพกันและกัน แก้ปัญหาเชิงบูรณาการ
ควรเคารพซึ่งความรู้ของกันและกัน และบูรณาการเพื่อให้ได้โจทย์ในการวิจัย

2. ระบบและกลไกสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยชุมชน

กลไกในการวิจัย ควรเน้นในเรื่องของการนำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมาย (ได้แก่นักศึกษา ชุมชน) และการวิจัยต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้วิจัย และเพื่อนร่วมทีมวิจัย เพื่อการบูรณาการความรู้จากศาสตร์หลายๆ สาขา

- 1) นักวิจัยได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น เคารพซึ่งกันและกัน
- 2) ชุมชน-แก้ปัญหารอบด้านเชิงบูรณาการ
 - มหาวิทยาลัยสนับสนุนงบ
 - ผนวกในกิจกรรมนักศึกษา
- 3) นักศึกษาได้เรียนรู้ ความจริงใจจากชุมชน ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการกำหนดงานในอนาคต
- 4) งานวิจัยชุมชน : ต้องการการสนับสนุน
 - เรื่องการใช้เวลาต่อเนื่อง หากผู้ทำการวิจัย ได้วิจัยสั้นๆ แล้วกลับออกมา นั้นเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ชุมชนซ้ำ แต่ถ้าวิจัยแล้ว ได้ส่งข้อมูลคืนให้กับชุมชน จึงจะทำให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์
 - ด้านการตีพิมพ์ ไม่ควรมุ่งเน้นว่าต้องเป็นการตีพิมพ์ต่างประเทศอย่างเดียว
 - งบประมาณ
 - อื่นๆ
- 5) หน่วยงานมีการจัดกลุ่มผู้สนใจตรงกัน ทำให้เกิดเป็นชุมชนนักวิจัย
- 6) เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วม

- 7) ความรู้เรื่อง การบริหารงานวิจัย
- 8) นักวิจัยทำความเข้าใจ วิจัยชุมชน ถึงชุมชน
- 9) นักศึกษาเรียนรู้และฝึกฝน ทำงานวิจัยชุมชนพื้นที่จริง
- 10) มีข้อมูล (งานวิจัย)อยู่ น่าจะนำความรู้ไปใช้ร่วมมือกับชุมชน หรือสถานศึกษาในชุมชน
- 11) มีงานวิจัยชุมชนอยู่แล้วในการเรียนการสอนของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
- 12) ผู้บริหารสุขภาพ (หมอ/พยาบาล) ควรมีการเรียนรู้ชุมชน เพื่อพัฒนาการให้บริการ
- 13) การสนับสนุนจาก สสส.
- 14) การเรียนการสอนสายสุขภาพ จำเป็นต้องมีความรู้เชิงสังคม (ชุมชน)
- 15) ทำวิจัยชุมชนด้วยหัวใจ
- 16) ปัญหาความต้องการและทุนของชุมชน
- 17) เอาปัญหา/ชุมชน เป็นตัวตั้ง มหาวิทยาลัยลงไปทำตามความถนัด
- 18) ดึงชุมชน เข้ามาร่วมทำให้งานต่อเนื่อง เช่น ดบต., ดสม.
- 19) เครือข่าย (นักวิจัยและชุมชน)
- 20) โจทย์จากแหล่งทุน ปรับให้เข้ากัน หรือเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
- 21) การเรียนการสอน โดยการนำนักศึกษาลงชุมชนจริง เป็นการเตรียมนักวิจัยชุมชน
- 22) นักวิจัยชุมชน ทำหน้าที่ พี่เลี้ยงให้คำแนะนำ เชื่อมโยง เสริมทักษะ
- 23) สร้างความเป็นนักวิจัยชุมชน ไว้ในหลักสูตรสู่ตำรา
- 24) เทคนิคการวิจัยชุมชน “การมีส่วนร่วม”
- 25) อย่าทำให้ชุมชนซ้ำ(ใจ)
- 26) สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีทัศนคติ
- 27) การบูรณาการระหว่าง วิทยาศาสตร์-สังคมศาสตร์

3. เครือข่ายความร่วมมือ

- 1) ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ
- 2) ปรับใช้แนวคิด เอกชน/การตลาด นำผลการวิจัยคืนชุมชน
เป็นการนำแนวคิดจากการตลาดมาสู่การวิจัย เพื่อให้เกิดคุณค่าเพิ่มขึ้น
- 3) การบูรณาการความรู้+ความถนัด ระหว่างคณะ/สถาบันฯ
- 4) ดึงชุมชนร่วมทำงานต่อเนื่อง
ถ้าชุมชนดำเนินการเอง จะมีความยั่งยืน โดยเฉพาะถ้าทีมวิจัยมีการสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดประโยชน์
- 5) พัฒนาเครือข่าย (นักวิจัย-ชุมชน)
ถ้าเราสามารถงานวิจัยชิ้นเล็กๆ ให้กลายเป็นงานวิจัยชิ้นใหญ่ของชุมชนนั้นๆ ได้ จะทำให้งานวิจัยนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมาก

กลุ่ม 2

1. หัวข้อการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

1) ที่มาโจทย์วิจัย

- กลุ่มนักวิจัย
- ชุมชน ควรเริ่มจากชุมชนเป็นหลัก (Community base)

2) หัวข้อการวิจัย

- เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นมหาวิทยาลัยสุขภาพ จึงน่าจะทำงานวิจัยเรื่อง Community Well Being (สุขภาวะ) โดยใช้ประสบการณ์ของแต่ละสาขามานำมาบูรณาการ

2. ระบบและกลไกสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยชุมชน

1) ปัญหา

- กระบวนการตีพิมพ์ที่ใช้เวลานาน เนื่องจากหาแหล่งตีพิมพ์ที่สอดคล้องกับ QS ranking ของการเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก ได้ค่อนข้างยาก
- จำเป็นต้องหาคุณลักษณะเฉพาะของ Journal ที่ทำให้สอดคล้องกับความต้องการของแหล่งตีพิมพ์ได้

2) แก้ไข

- เชื่อมโยงกับสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของการทำวิจัยของชาวบ้าน

3) เสนอ

- ให้มีการสร้างสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
- สร้างนโยบาย เพื่อเป็นกลไกในการผลักดัน
- ควรให้มหาวิทยาลัยมีช่องทางประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนได้รับรู้ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และสามารถถ่ายทอดต่อไปได้
- มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เข้ามามีบทบาทในการเป็นช่องทางถ่ายทอด และการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกรวดเร็ว

3. เครือข่ายความร่วมมือ

ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลเครือข่าย เพื่อเป็นการรู้เขารู้เรา ช่วยลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการทำวิจัยชุมชนหรือการลงพื้นที่ในชุมชน

กลุ่ม 3

1. หัวข้อการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

- 1) ให้ชุมชนตั้งโจทย์วิจัยเอง มีวิธีการดังนี้
 - ใช้ชุมชนและพื้นที่เป็นโจทย์วิจัย (Area-based)
 - สำรวจชุมชน
 - ทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ในชุมชน
- 2) งานวิจัยเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการฝึกงานของนักศึกษา
- 3) งานวิจัยเรื่องสุขภาพ ได้แก่
 - บัญชีสุขภาพ
 - สื่อพื้นบ้านเพื่อสุขภาพเยาวชน
 - นกสื่อสารสุขภาพ
 - สุขภาวะกับทรัพยากร
- 4) งานวิจัยภาษาและวัฒนธรรม

2. ระบบและกลไกสนับสนุนให้เกิงานวิจัยชุมชน

- 1) งบประมาณสนับสนุน ปัญหาที่พบคือ ถ้างบประมาณไม่ต่อเนื่อง ไม่ควรไปทำสัญญากับชุมชนเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ แต่ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีความแข็งแกร่ง เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินงานวิจัยต่อไปได้โดยเอง
- 2) เวลา
 - เวลาของนักวิจัยกับชุมชน ไม่ตรงกัน
 - ควรกำหนดเวลาที่ทำวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของภาระงาน
 - ควรหาวิธีการให้นักวิจัยชุมชน สามารถทำงานหรือปรับตัวให้การทำงานมีศักยภาพมากขึ้น
 - ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารในท้องถิ่น จะส่งผลกระทบต่องานวิจัยในชุมชนนั้น
- 3) การประเมินผล
 - นักวิจัยได้ประโยชน์ สามารถนำงานวิจัยไปเผยแพร่ได้
 - ชาวบ้านในชุมชนได้ประโยชน์ โดยการจัดกระบวนการทำงาน เช่น จัดเวที จัดชุมชนให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากงานวิจัยที่ไปทำในชุมชน
 - มีวารสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ทำ
- 4) การสนับสนุนอื่นๆ เช่น ผู้ช่วยนักวิจัย
- 5) ภาคิเครือข่าย (ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน)

6) อื่นๆ

- ทำอย่างไรให้งานวิจัยที่ทำ เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป
- ทำให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับชาติ

3. เครือข่ายความร่วมมือ

มีความสำคัญมากกับการทำงานวิจัย เครือข่ายที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดงานวิจัย ที่อยู่ในชุมชน ได้แก่ ผู้นำในพื้นที่ นักเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น เพื่อช่วยในการสร้างความเข้มแข็งเชิงพื้นที่

กลุ่ม 4

1. หัวข้อการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนั้น ควรมองทั้งระบบของมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหนึ่ง ที่ต่อไปในอนาคตจะเป็นองค์กรที่ต้องเลี้ยงตัวเอง และในขณะเดียวกันต้องดำเนินงานเพื่อสังคมด้วยเช่นกัน และทำให้บุคลากรทุกคนภายใน ได้อยู่อย่างมีความสุขด้วย

2. ระบบและกลไกสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยชุมชน

ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะดำเนินการเรียนการสอน การวิจัย ควรมีการแบ่งการทำงาน ดังนี้

- 1) Professional Center ทำงานด้านวิชาการ เช่น การสอน การนำเสนองานวิชาการ
- 2) Profit Center ทำงานที่สนับสนุนหน่วยงานเอกชน
- 3) Not for Profit Center ทำงานเพื่อชุมชน

3. เครือข่ายความร่วมมือ

ทำอย่างไรก็ได้ให้บุคลากรระดับต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยมีสนใจในด้านใดด้านหนึ่งใน 3 BU ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหิดลติดอันดับที่ 31 ของเอเชีย ดังนั้น ควรมีการลงพื้นที่ไปทำงานวิจัยเพื่อชุมชนที่กำลังประสบปัญหาอยู่ให้มากขึ้น

กลุ่ม 5

1. หัวข้อการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

- 1) เปลี่ยนเป็นสังคมที่ใช้ปัญญาเพื่อแผ่นดิน ไม่ใช่ใช้เงินเพื่อแผ่นดิน
- 2) งานวิจัยแบบองค์รวม/บูรณาการ
- 3) งานวิจัยชุมชน เป็นงานวิจัยองค์รวม งานวิจัยบูรณาการที่มีการรวมหลายสาขาวิชาเข้ามาทำงานร่วมกัน
- 4) พัฒนาโจทย์ร่วมกัน
- 5) นักวิจัย ควรมีการพัฒนาโจทย์ร่วมกันกับชุมชน เนื่องจากการตั้งโจทย์วิจัยนั้น มีการตั้งขึ้นมาเอง ก่อนที่จะไปลงชุมชน ซึ่งเราจะไม่สามารถรู้ได้เลยว่าโจทย์ที่ตั้งนั้น เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ หรือไม่
- 6) เปลี่ยน Look + Image เป็น “มหาวิทยาลัยเพื่อชีวิตและความสุข”
- 7) มหาวิทยาลัย จะต้องเปลี่ยนภาพพจน์จากภาพทางการแพทย์ เป็นภาพรวมๆ เพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อชีวิตและความสุข
- 8) ในการทำวิจัยชุมชน ควรใช้ประโยชน์จากทุน (5 ทุน) ของชุมชน อย่างคุ้มค่า

2. ระบบและกลไกสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยชุมชน

- 1) เวลาในการทำวิจัย win-win (นักวิจัยมหิดล-ชุมชน)
 - ช่วงเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย น่าจะเป็นช่วงเวลาใดก็ตามที่ไม่ใช่ช่วงเวลาทำงาน เพื่อให้ นักวิจัยได้ลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน
 - มหาวิทยาลัย ควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา
- 2) มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ประสานงาน ไม่ใช่แค่ให้ทุน
นอกเหนือจากการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยแล้ว มหาวิทยาลัยควรจะทำหน้าที่เป็น ผู้ประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ
- 3) การตีพิมพ์-มหาวิทยาลัยควรให้การสนับสนุน
 - Impact factor
 - Social Impactมหาวิทยาลัย ควรสนับสนุนเรื่องการตีพิมพ์มากขึ้น เนื่องจากวารสารที่ผลิตออกมาจากการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่จะหาที่ตีพิมพ์ค่อนข้างยาก
- 4) นับเป็นภาระงาน (PA,QA)
การประสานงาน การดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย ควรถือเป็นภาระงานด้วย
- 5) ลดความเป็นตัวตน (อัตตา) ลงบ้าง
โดยเฉพาะตอนที่ลงพื้นที่พบชาวบ้าน ไม่ควรทะนงตน แต่ควรจะลดตัวเองลง เปรียบเสมือนการทำตัวเป็นผู้เรียนรู้ ไม่ใช่เป็นนักวิจัย

- 6) เปลี่ยนบทบาทจาก นักวิจัย เป็น “คุณอำนวย” เป็นผู้ที่คอยตั้งคำถาม ให้ชาวบ้านช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ปัญหาของตนเอง
- 7) เปิดใจในการเรียนรู้ → แปลความรู้ → ปัญญา
- 8) ทำงานร่วมกันชุมชน/อบต./องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

3. เครือข่ายความร่วมมือ

- 1) ทำงานร่วมกันหลายหน่วยงาน/คณะ ร่วมมือกัน
มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน หลายคณะ ซึ่งสำหรับ
โจทย์ที่ยากที่สุด ในการทำงานร่วมกันของนักวิจัย ก็คือการสร้างทีมของนักวิจัย
- 2) หากกลุ่มลูกค้า (Real Sector)
คำว่า ชุมชน หมายความว่า กลุ่มคนหรือชุมชนที่ทำงานร่วมกัน อาจจะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ใน
ในเมืองหรือตามชุมชนแออัดก็ได้ ซึ่งการแทนคำว่า ชุมชน ด้วยคำว่า real sectors ทำให้
สามารถครอบคลุมได้ทั้งหมด โดยที่ real sectors หมายความว่า กลุ่มเป้าหมายของมหาวิทยาลัย
ที่จะเป็นผู้ใช้หรือผู้บริโภคความรู้ที่นักวิจัยถ่ายทอดให้ ตัวอย่างเช่น ศูนย์ตรวจสอบสารต้องห้าม
ในนักกีฬา มีกลุ่มเป้าหมายคือ บริษัทห้างร้าน หรือหน่วยงานทางราชการ
- 3) ร่วมมือ/ร่วมใจกันทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 4) สร้างสัมพันธภาพ/ความไว้วางใจ
ถือเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดจากประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน
เนื่องจากการทำงานกับชุมชน ไม่ได้เป็นเพียงแค่การสร้างความรู้อย่างเดียว แต่การสร้าง
สัมพันธภาพและความไว้วางใจ ถือว่าเป็นประเด็นที่ยากและต้องใช้เวลามาก
- 5) เดินเข้าหาชุมชน/real sectors
- 6) สร้างสรรค์งานวิจัย → จากการบริการ
- 7) ผสานองค์ความรู้ที่หลากหลาย
- 8) มหาวิทยาลัยจะต้องสนับสนุนการวิจัย เพื่อสร้างโจทย์วิจัยที่ถูกต้อง
เนื่องจากโจทย์วิจัย เป็นสิ่งที่คิดค่อนข้างยาก คิดคนเดียวไม่ได้ ต้องมีการคุยกัน มีการ
ประชุมกับคนอื่น ๆ

กลุ่ม 6

1. หัวข้อการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

- 1) ประเด็น : ผู้สูงอายุ สุขภาวะ สุขภาพ ภาษา วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ ศูนย์เด็กเล็ก เยาวชน ดนตรี ผู้ป่วย ผู้พิการ ฯลฯ
- 2) พื้นที่ : ทั่วประเทศไทย (ทับซ้อนบ้าง แต่ไม่รู้กัน)
- 3) วิธีการ :
 - นักวิจัยลงพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วม และต่อเนื่องโดยชุมชน
 - จัดเวทีและกิจกรรมร่วมคิดร่วมทำ
 - ใช้สื่อชุมชน และคนในชุมชนเป็นคนแสดง
 - ใช้สื่อสมัยใหม่ในการสื่อสาร
 - เสริมศักยภาพ เสริมความรู้ในชุมชน

2. ระบบและกลไกสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยชุมชน

- 1) ให้มีกิตติกา/เกณฑ์การพิจารณาผลงานทางวิชาการ เพิ่มตัวชี้วัดในการนำไปใช้ เช่น ความยั่งยืนของงานวิจัยในชุมชน
- 2) มีเวทีทบทวนเรื่องเกณฑ์จริยธรรมการวิจัยในคน
- 3) การยกระดับบริการวิชาการ ส่งงานวิจัย
- 4) จัดการเรื่องทรัพยากรบุคคล เจ้าหน้าที่วิจัย ให้มีตำแหน่ง “นักวิจัยชุมชน”
- 5) อาจารย์/นักวิจัยที่ออกภาคสนามบ่อยๆ สามารถกำหนดให้เป็น PA
- 6) มีเวทีส่งเสริมกระบวนการผลิตบทความให้ตรงกับข้อกำหนดของ สกอ. (ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้)
- 7) เชื่อมโยงงานวิจัยชุมชนกับหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม (ต่อยอดการเรียนรู้)

3. เครือข่ายความร่วมมือ

- 1) จากวันนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดกลุ่มก่อการดี
- 2) พันธกิจ (Mission)
 - สมาชิกมาจากบุคลากร นักศึกษา ผู้สนใจ และผู้ที่มีความคิดเห็นตรงกัน
 - จัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมสมอง
 - มี Monitoring & Evaluation ของกระบวนการกลุ่ม CoPs

สรุปข้อมูลประเมินผลเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน

“บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552

ณ ห้องประชุมหิทยา คชภักดี ชั้น 3 อาคาร ก

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

- ผู้รับผิดชอบโครงการ : กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี
- กลุ่มเป้าหมาย : ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชนฯ จากคณะ/สถาบัน/สำนัก/ศูนย์/วิทยาลัย
- เครื่องมือในการเก็บข้อมูล: แบบประเมินผลการจัด เวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”
- ช่วงเวลาในการสำรวจ : วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552
- กลุ่มตัวอย่าง : จำนวน 43 คน
- การประมวลผล : ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows
- การกำหนดคะแนน : ใช้เกณฑ์แบบ Likert Scale แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น :

ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา/นายจ้างต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหิดล

4.50 - 5.00 ถือว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด

3.50 - 4.49 ถือว่า มีความพึงพอใจมาก

2.50 - 3.49 ถือว่า มีความพึงพอใจปานกลาง

1.50 - 2.49 ถือว่า มีความพึงพอใจน้อย

0.01 - 1.49 ถือว่า มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

0.00 ถือว่า ประเมินไม่ได้

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา การประเมินผลการจัดเวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน” จากแบบประเมินผลที่ให้แก่มูลนิธิตัวอย่างที่มาเข้าร่วมรับฟังการเสวนา จำนวน 98 ราย ได้รับกลับคืนและสามารถใช้ในผลการวิเคราะห์ได้จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.88 โดยมีผลการวิเคราะห์ตามหัวข้อการประเมิน ดังนี้

ความพึงพอใจต่อการบรรยายของวิทยากรในภาพรวม

จากแบบประเมินผู้เข้ารับฟังการบรรยายการจัดเวทีเสวนาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน” เห็นว่า บุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากร ประเภทวิทยากรผู้ร่วมอภิปราย ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.57 รองลงมาคือ ประเภทวิทยากรผู้บรรยาย คือ ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และประเภทวิทยากรผู้ดำเนินรายการ ซึ่งประกอบด้วยวิทยากร 2 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ และอาจารย์วิรัตน์ คำศรีจันทร์ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และ 4.42 ตามลำดับ

ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรยาย

จากแบบประเมิน พบว่า ผู้เข้ารับฟังการบรรยายการจัดเวทีเสวนาฯ เห็นว่า ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรยาย ในช่วงของการอภิปราย เรื่อง การพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชน ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.4 รองลงมาคือ ช่วงการสรุปบทเรียนบนเวที ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 สำหรับส่วนที่เหลือ คือ ช่วงการบรรยาย เรื่องมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดล และช่วงการร่วมสะท้อนความคิดเห็นและให้ข้อสังเกต ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทั้ง 2 ช่วง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และ 4.3 ตามลำดับ

ความเหมาะสมของกระบวนการ

จากแบบประเมิน พบว่า ผู้เข้ารับฟังการบรรยายการจัดเวทีเสวนาฯ เห็นว่า ความเหมาะสมของกระบวนการ ในส่วนของรูปแบบในการจัด ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.26 รองลงมาคือ จำนวนผู้เข้าร่วมในการแบ่งกลุ่ม ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 สำหรับส่วนที่เหลือ คือ ระยะเวลาในการจัดเวทีเสวนาฯ กระบวนการ/รูปแบบที่จัดนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีเสวนาฯ ได้ และจำนวนผู้เข้าร่วมในภาพรวม ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทั้ง 3 อย่าง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 4.15 และ 4.07 ตามลำดับ

ความพึงพอใจต่อการให้บริการ

จากแบบประเมิน พบว่า ผู้เข้ารับฟังการบรรยายการจัดเวทีเสวนาฯ เห็นว่า ความพึงพอใจต่อการให้บริการ ในส่วนของสถานที่จัดฝึกอบรม ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.4 รองลงมาคือ โสตทัศนูปกรณ์ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 สำหรับส่วนที่เหลือ คือ อาหารและการประสานงาน ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.31 และเอกสารประกอบการเสวนาฯ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

ตารางแสดง ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการจัดเวทีเสวนาฯ

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
ส่วนที่ 1 : ความพึงพอใจต่อการบรรยายของวิทยากรในภาพรวม	4.45	มาก
● วิทยากรผู้บรรยาย	4.46	มาก
1. การบรรยายมีความชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์	4.56	มากที่สุด
2. การใช้สื่อ/เอกสารประกอบการบรรยาย	4.26	มาก
3. ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม	4.56	มากที่สุด
● วิทยากรผู้ร่วมอภิปราย	4.57	มากที่สุด
1. ความเหมาะสมของวิธีนำเสนอในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.49	มาก
2. ความชัดเจนในข้อคิดเห็นของวิทยากร	4.60	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม	4.63	มากที่สุด
● วิทยากรผู้ดำเนินรายการ	4.39	มาก
○ รศ.ดวงพร คำคุณวัฒน์	4.37	มาก
1. การทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการ	4.45	มาก
2. ความชัดเจนในการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาฯ	4.32	มาก
3. การสรุปและทบทวนให้เข้าใจยิ่งขึ้น	4.29	มาก
4. การยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้าฟังการบรรยาย	4.29	มาก
5. บุคลิกภาพ	4.50	มากที่สุด
○ รศ.วิรัตน์ คำศรีจันทร์	4.42	มาก
1. การทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการ	4.48	มาก
2. ความชัดเจนในการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาฯ	4.38	มาก
3. การสรุปและทบทวนให้เข้าใจยิ่งขึ้น	4.34	มาก
4. การยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้าฟังการบรรยาย	4.45	มาก
5. บุคลิกภาพ	4.45	มาก
ส่วนที่ 2 : ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรยาย	4.35	มาก
1. การบรรยาย : มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดล	4.33	มาก
2. การอภิปราย : การพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชน	4.40	มาก
3. การร่วมสะท้อนความคิดเห็นและให้ข้อสังเกต	4.30	มาก
4. การสรุปบทเรียนบนเวที	4.36	มาก
ส่วนที่ 3 : ความเหมาะสมของกระบวนการ	4.17	มาก
1. ระยะเวลาในการจัดเวทีเสวนาฯ	4.17	มาก
2. รูปแบบในการจัด (การแบ่งกลุ่ม/การอภิปราย/การนำเสนอ)	4.26	มาก
3. จำนวนผู้เข้าร่วมในภาพรวม	4.07	มาก

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
4. จำนวนผู้เข้าร่วมในการแบ่งกลุ่ม	4.20	มาก
5. กระบวนการ/รูปแบบสามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีเสวนาฯ	4.15	มาก
ส่วนที่ 4 : ความพึงพอใจต่อการให้บริการ	4.30	มาก
1. สถานที่จัดฝึกอบรม	4.40	มาก
2. โสตทัศนูปกรณ์	4.33	มาก
3. เอกสารประกอบการเสวนาฯ	4.12	มาก
4. อาหาร/เครื่องดื่ม/ของว่าง	4.31	มาก
5. การประสานงาน/เจ้าหน้าที่ประสานงาน	4.31	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.32	มาก

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

จากผลการประเมินที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถนำมาเป็นข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเสวนา ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. ควรต่อยอดอย่างไรให้การทำงานวิจัยชุมชนมีความต่อเนื่อง โดยไม่ให้เป็นการเพิ่มกิจกรรมของงานประจำของส่วนงาน
2. การดำเนินการการจัดอย่างต่อเนื่อง การเสนอผลงานเกี่ยวกับการวิจัยแนวชุมชน มหาวิทยาลัยมีการวิจัยการพัฒนาการถ่ายทอดคลังความรู้ให้แก่ชุมชนอย่างไรบ้าง ในแต่ละหน่วยงาน เพื่อที่จะต่อยอดการวิจัยหรือการพัฒนาต่างๆ เป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน
3. ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชน เช่น การนำชุมชนในบริเวณใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วม หรือเป็นกรณีศึกษา
4. โจทย์ของการประชุมที่จะขับเคลื่อนกลุ่มนักวิจัย ยังไม่ชัดเจน
5. ควรมี website ของการทำ CoPs กลุ่มวิจัยชุมชน
6. ควรจัดให้วิทยากรผู้ร่วมอภิปรายการพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชนของวิทยากรทั้ง 4 ท่าน มีน้อยเกินไป (ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเริ่มเสวนาไม่ตรงเวลาในช่วงเช้า) และควรบรรยายบนเวที เพื่อให้ผู้ร่วมสัมมนามองเห็นได้อย่างชัดเจน
7. ควรเพิ่มเวลาในการแบ่งกลุ่มย่อยระดมสมองนำเสนอประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาการวิจัยชุมชนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพด้านต่างๆ ให้มากขึ้น
8. การจัดเก้าอี้แต่ละกลุ่มแน่นเกินไป บอร์ดสูงเกินไป พลิกกระดาดลำบาก
9. ควรจะทำ list รายชื่อติดต่อและ Email คนในกลุ่มที่มาในวันนี้แจกประกอบ แล้วให้อีเมลให้ผู้เข้าร่วมประชุมในภายหลัง
10. ขอบคุณที่มงาน MUQD มากๆ มีประโยชน์มาก ขอให้มหาวิทยาลัยรับฟังและช่วยดำเนินการสานต่อการเสวนาอย่างสม่ำเสมอ

ภาคผนวก

- ❖ โครงการเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”
- ❖ กำหนดการเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”
- ❖ รายนามผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”
- ❖ แบบประเมินผลเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”
- ❖ ภาพกิจกรรม

โครงการ

เวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนนักปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน

“บทเรียนและการพัฒนาการวิจัยชุมชน”

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552

ณ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

ชื่อโครงการ เวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนนักปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน
“บทเรียนและการพัฒนาการวิจัยชุมชน”

เหตุผลและความจำเป็น

มหาวิทยาลัยมหิดลมีนโยบายคุณภาพ ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ การสร้างเครือข่ายหรือชุมชนนักปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศและสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนงานพัฒนาระบบการบริหารงานประจำสู่งานวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีปณิธานที่จะมุ่งไปสู่การเป็นปัญญาของแผ่นดิน (Wisdom of the Land) ทำให้มหาวิทยาลัยเล็งเห็นว่าการจะมุ่งสู่ปณิธานอย่างแท้จริงได้นั้น การนำความรู้สู่ชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสนองตอบต่อปณิธาน และนโยบายการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจึงเห็นสมควรที่จะนำงานวิจัยในลักษณะงานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research-R2R) ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งมีการดำเนินงานในหลายหน่วยงาน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน แม้ว่าขณะนี้ หลายหน่วยงานในมหาวิทยาลัยมีการดำเนินงานวิจัยในลักษณะ R2R ด้านชุมชนอยู่บ้างแล้ว โดยอาจจะเป็นส่วนด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่ยังขาดการเชื่อมต่อกัน ฉะนั้น เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานที่สามารถนำไปใช้งานให้เกิดมิติหลากหลายได้ เกิดการประสานร่วมมือกัน ที่จะผลักดันให้เกิดผลการดำเนินงานวิจัย R2R ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เกิดประโยชน์และเป็นไปตามปณิธานที่วางไว้ มหาวิทยาลัยจึงกำหนดจัดเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนนักปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน “บทเรียนและการพัฒนาการวิจัยชุมชน”

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรผู้สนใจหรือทำงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ งานวิจัยชุมชน
- 2 เพื่อให้บุคลากรที่ยังไม่ได้ทำงานวิจัยเห็นตัวอย่างงานวิจัยชุมชนและเกิดแรงบันดาลใจที่จะเริ่มทำงานวิจัยชุมชน
- 3 เพื่อให้บุคลากรสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางที่ได้รับจากการเข้าร่วมเสวนา ไปต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงได้
- 4 เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการวิจัยชุมชน

แนวทางการดำเนินการ

1. การบรรยายให้ความรู้โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ
2. แบ่งกลุ่มย่อย ระดมความคิดเห็น
3. ชักถาม - ตอบ / ชี้แจงประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาและสถานที่ในการดำเนินการ

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552 ณ ห้องประชุมนิตยา คชภักดี ชั้น 3 อาคาร ก สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรของมหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบด้วย ผู้บริหาร บุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน ผู้ทำงานวิจัยชุมชน/ผู้สนใจในการทำงานวิจัยชุมชน จำนวน 200 คน

งบประมาณ

เงินงบประมาณจากรายได้มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2553 ในวงเงิน 74,200.- บาท (เจ็ดหมื่นสี่พันสองร้อยบาทถ้วน)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในงานวิจัยเชิงชุมชนมากขึ้น
2. มหาวิทยาลัยมีเครือข่ายบุคลากรผู้สนใจงานวิจัยชุมชนที่มหาวิทยาลัยจะสามารถสร้างความร่วมมือและผลักดันงานวิจัยชุมชนให้เข้มแข็งและขยายศักยภาพของมหาวิทยาลัย

กำหนดการเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน
“บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552

ณ ห้องประชุมนิมิตยา คชภักดี ชั้น 3 อาคาร ก สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

08.30 - 08.45 น. ลงทะเบียน

08.45 - 09.00 น. กล่าวต้อนรับ-บอกกล่าวความเป็นมา

โดย : อาจารย์สมเกียรติ วสุวิญญกุล

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ

09.00 - 09.15 น. เปิดเวที

โดย : ศาสตราจารย์ประสิทธิ์ วัฒนาภา

รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ

09.15 - 09.45 น. การบรรยาย : มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดล

โดย : ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช

นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล

09.45 -10.00 น. รับประทานอาหารว่าง

10.00 - 12.00 น. การอภิปราย : การพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชน

โดย :

- ครูสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์

ที่ปรึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

- อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

- อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

- อาจารย์อดิสร พวงชมพู

ประธานกรรมการบริษัทสยามแลนด์ จำกัด (สื่อแดงโม)

รองประธานหอการค้านครปฐม และอาจารย์พิเศษสถาบันการศึกษาหลายแห่ง

ดำเนินรายการโดย :

รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

กำหนดการ (ต่อ)

13.00 - 14.00 น. แบ่งกลุ่มย่อยระดมสมองนำเสนอประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาการวิจัยชุมชน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ

ดำเนินการรายการหลักโดย : อาจารย์วิรัตน์ คำศรีจันทร์

ดำเนินการกลุ่มย่อยโดย :

● รศ.ดวงพร คำณูวัฒน์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
● รศ.จักรกฤษ หิรัญเพชรรัตน์	คณะสาธารณสุขศาสตร์
● อ.โสฬส ศิริไสย์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
● อ.เนตร หงษ์ไกรเลิศ	สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน
● อ.สิรินทร์ พิบูลภาณุวัณ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
● อ.สุนิดา ศิวปฐมชัย	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
● รศ.ฉัตรเฉลิม อิศรางกูร ณ อยุธยา	คณะเทคนิคการแพทย์

14.00 - 14.15 น. รับประทานอาหารว่าง

14.15 - 15.15 น. นำเสนอผลการระดมสมองและอภิปราย

15.15 - 15.45 น. ร่วมสะท้อนความคิดเห็นและให้ข้อสังเกต

โดย : รองศาสตราจารย์เนาวรัตน์ พลายน้อย

หัวหน้าภาควิชาศึกษาศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

15.45 - 16.00 น. สรุปบทเรียนบนเวที

โดย : อาจารย์วิรัตน์ คำศรีจันทร์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

16.00 - 16.30 น. สรุปแนวทางการพัฒนาและแนวนโยบาย

โดย : อาจารย์สมเกียรติ วสุวิฑูรกุล

ผู้อำนวยการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ

รายนามผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน
 “บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552

ณ ห้องประชุมนิตยา คชภักดี อาคาร ก ชั้น 3

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

ที่	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
วิทยากรบรรยาย/วิทยากรดำเนินรายการ/วิทยากรดำเนินการกลุ่มย่อย		
1	ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช	นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล
2	ครูสุรินทร์ กิจนิตยชีวี	ที่ปรึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
3	อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
4	อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์	ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล
5	อาจารย์อดิสร พวงชมพู	ประธานกรรมการบริษัทสยามแฮนด์ จำกัด
6	อาจารย์สมเกียรติ วสุวิฏกุล	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ
7	รองศาสตราจารย์เนาวรัตน์ พลายน้อย	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
8	อาจารย์วิรัตน์ คำศรีจันทร์	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
9	รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
10	อาจารย์สิรินทร์ พิบูลภาณุวัฒน์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
11	อาจารย์โสฬส ศิริไสย์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
12	อาจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
13	รองศาสตราจารย์จักรกริช หิรัญเพชรรัตน์	คณะสาธารณสุขศาสตร์
14	อาจารย์เนตร หงษ์ไกรเลิศ	สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน
15	รองศาสตราจารย์ฉัตรเฉลิม อิศรางกูร ณ อยุธยา	คณะเทคนิคการแพทย์
ผู้บริหารมหาวิทยาลัย		
16	ศาสตราจารย์ประสิทธิ์ วัฒนาภา	รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพัฒนาคุณภาพ
17	รองศาสตราจารย์ปรีชา สุนทรานันท์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและกิจกรรมพิเศษ
18	นายแพทย์สมพงษ์ ยุงทอง	รองอธิการบดีฝ่ายจัดตั้งวิทยาเขตนครสวรรค์
19	รองศาสตราจารย์สรนิต ศิลธรรม	รองอธิการบดีฝ่ายนโยบายและสารสนเทศ
20	ดร.วัชร จินตโกวิท	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิทยาเขตกาญจนบุรี
ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา		
21	ศาสตราจารย์รุจา ภูไพบูลย์	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
22	รองศาสตราจารย์มณี อาภานันท์กุล	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
23	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุจินดา จารุพัฒน์ มารูโอ	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
24	อาจารย์สมนึก สกุลหงส์โสภณ	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
25	นางสาวกรวิการ์ บุญตานนท์	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

ที่	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
26	นางงามตา รอดสนใจ	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
27	นางสาวชฎาพร สุขสิริวรรณ	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
28	นางสาววรรณภา เวณุอาธร	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
29	นางสาวศรีสุภา เพ็ชรจีนพะเนา	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
30	รองศาสตราจารย์ธราธิป โคละทัต	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
31	รองศาสตราจารย์ประเสริฐ อัสสันตชัย	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
32	อาจารย์อักรินทร์ นิมมานนิตย์	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
33	นางกอบกุล สิทธิชัย	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
34	นางสาวจันทิมา จรัสทอง	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
35	ศาสตราจารย์วีระพงศ์ ปรัชญาสิทธิกุล	คณะเทคนิคการแพทย์
36	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลรัตน์ นุชประมูล	คณะเทคนิคการแพทย์
37	อาจารย์ประภาพร ด้านเศรษฐกุล	คณะเทคนิคการแพทย์
38	นายชาติรี ลุนดำ	คณะเทคนิคการแพทย์
39	นางสาวเสวิกุล ชูสังข์	คณะเทคนิคการแพทย์
40	รองศาสตราจารย์วราพร ศรีสุพรรณ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
41	รองศาสตราจารย์ศุภวัทย์ พลายน้อย	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
42	รองศาสตราจารย์สมบุรณ์ ศิริสรวิทย์	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
43	นางสาวสุภาพ วัฒนะพันธ์	คณะเวชศาสตร์เขตร้อน
44	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกัญญา พงษ์สุภาพ	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
45	นางสาวจิตราภรณ์ แซ่โจ้ว	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
46	นางสาวสุวิมล เวหากิจ	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
47	รองศาสตราจารย์วิไลวรรณ ทองเจริญ	คณะพยาบาลศาสตร์
48	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงใจ รัตนัญญา	คณะพยาบาลศาสตร์
49	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นารีรัตน์ จิตรมนตรี	คณะพยาบาลศาสตร์
50	รองศาสตราจารย์พิสมัย กุลกาญจนาธร	คณะเภสัชศาสตร์
51	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปานจิตต์ ชุณหบัณฑิต	คณะทันตแพทยศาสตร์
52	อาจารย์สุดสงวน งามสุริยโรจน์	คณะวิทยาศาสตร์
53	นางสาวดวงดาว อาตมียนันท์	คณะวิศวกรรมศาสตร์
54	อาจารย์ฉัตรชัย หงษ์บุญไตร	คณะศิลปศาสตร์
55	นางสาวรัชณี จันทร์ประเสริฐ	คณะศิลปศาสตร์
56	นายสุพจน์ ศุภศรี	คณะศิลปศาสตร์
57	อาจารย์จตุรนต์ โตอิม	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
58	นางสาวสุกัญญา เสรีนนท์ชัย	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
59	อาจารย์สมบุรณ์ วัฒนะ	วิทยาลัยศาสนศึกษา

ที่	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
60	นางสาวสิริกมล หมดมลิน	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
61	นางสาวประภาพร จงสมจิตร	วิทยาลัยนานาชาติ
62	อาจารย์พรพรรณ สมบูรณ์	วิทยาลัยราชสุดา
63	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิญญา บัวสรวง	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
64	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอี่ยม ทองดี	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
65	อาจารย์กฤตยา อกนิษฐ์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
66	นางสาวพัชรินทร์ เกตุจำนงค์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
67	นางสาวไตรตรีง พลอยม่วง	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
68	นายเจตน์ จุณณะปิยะ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
69	นางสาวภัทราภรณ์ ภูบาล	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
70	นางมยุรี ถาวรพัฒน์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
71	นายกานต์ จันทวงษ์	สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน
72	นางสาวบังอร เทพเทียน	สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน
73	นายเรวัชญ์ นิลโคตร	สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน
74	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิตติมา จิตตินันท์	สถาบันโภชนาการ
75	นางสาวสินี โชติบริบูรณ์	สถาบันโภชนาการ
76	นายสมโชค คุณสนอง	สถาบันโภชนาการ
77	นางสาวประภา คงปัญญา	สถาบันโภชนาการ
78	นางพัศมัย เอกก้านตรง	สถาบันโภชนาการ
79	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดลพัฒน์ ยศธร	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
80	นางสาวศิวพร ปกป้อง	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
81	นางจิรนนท์ จำนอง	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
82	รองศาสตราจารย์ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
83	นางวรวิศา ไวกังรบ	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
84	นางกุลวิมล ศิริรัตน์มงคล	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
85	นางสาวอภิญญาพัทธ์ กุสิยารังสิทธ์	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
86	นางสาววดี ร้ารว	สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล
87	นายสุธรรม อินทรเรืองศรี	สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล
88	อาจารย์ทัศนียา รัตนถาทัย	สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้
89	นายสถาพร สารการ	หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล
90	นางกาญจน์ศิริ พูนทอง	หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล
91	นางสาวเทพิน จิรคุณเดชะ	หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
92	รองศาสตราจารย์นภดล ไชยคำ	ศูนย์ตรวจสอบสารต้องห้ามในนักกีฬา
93	นางวรรณวิมล พิณใจประภา	ศูนย์ตรวจสอบสารต้องห้ามในนักกีฬา

ที่	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
94	นางมรกต แก้วกล้า	ศูนย์ตรวจสอบสารต้องห้ามในนักกีฬา
95	รองศาสตราจารย์วระณะ มหาภิตติคุณ	ศูนย์พัฒนาปัญญาคม สำนักงานอธิการบดี
96	อาจารย์วิลาภรณ์ สิทธิโชคสกุลชัย	โครงการจัดตั้งวิทยาเขตนครสวรรค์
97	นางอาภรณ์ ไกรเดช	ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี
98	นางลักขณา ศิริพละ	กองบริหารงานวิจัย สำนักงานอธิการบดี
ฝ่ายประสานงาน		
99	นางนภามาศ นวพันธุ์พิพัฒน์	กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี
100	นางสาวสมจิตรา สุขสว่าง	กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี
101	นางสาวกรองแก้ว ไพรัชเวสส์	กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี
102	นางหฤทัย เทียงธรรม	กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี
103	นางสาวสุภัทรีษา แพรทอง	กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี
104	นางสาววิมล อนุติตย์	กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี
105	นางสาวทศริญญา เปรมเล็ก	กองพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี

แบบประเมินผล

เวทีเสวนาเพื่อพัฒนาศูนย์ศาสตร์ชุมชนผู้ปฏิบัติ ด้านการวิจัยชุมชน

“บทเรียนและการพัฒนาการจัดการความรู้กับการวิจัยชุมชน”

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2552

ณ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

✍️ โปรดแสดงความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
5 = ดีมาก/มากที่สุด 4 = ดี/มาก 3 = ปานกลาง 2 = ควรปรับปรุง/น้อย 1 = ไม่ดี/น้อยมาก

ส่วนที่ 1 : ความพึงพอใจต่อการบรรยายของวิทยากรในภาพรวม

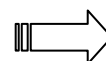
วิทยากรผู้บรรยาย	ศ.วิจารณ์ พานิช				
	5	4	3	2	1
1. การบรรยายมีความชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์					
2. การใช้สื่อ/เอกสารประกอบการบรรยาย					
3. ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม					

วิทยากรผู้ร่วมอภิปราย	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของวิธีนำเสนอในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
2. ความชัดเจนในข้อคิดเห็นของวิทยากร					
3. ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม					

วิทยากรผู้ดำเนินรายการ	รศ.ดวงพร คำคุณวัฒน์					อ.วิรัตน์ คำศรีจันทร์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. การทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการ										
2. ความชัดเจนในการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาฯ										
3. การสรุปและทบทวนให้เข้าใจยิ่งขึ้น										
4. การยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้าฟังการบรรยาย										
5. บุคลิกภาพ										

ส่วนที่ 2 : ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรยาย

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การบรรยาย : มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการวิจัยชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดล					
2. การอภิปราย : การพัฒนาประเทศด้วยพลังการวิจัยชุมชน					
3. การร่วมสะท้อนความคิดเห็นและให้ข้อสังเกต					
4. การสรุปบทเรียนบนเวที					

ส่วนที่ 4 : ความเหมาะสมของกระบวนการ

กระบวนการในภาพรวม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ระยะเวลาในการจัดเวทีเสวนาฯ					
2. รูปแบบในการจัด (การแบ่งกลุ่ม/การอภิปราย/การนำเสนอ)					
3. จำนวนผู้เข้าร่วมในภาพรวม					
4. จำนวนผู้เข้าร่วมในการแบ่งกลุ่ม					
5. กระบวนการ/รูปแบบสามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีเสวนาฯ					

ส่วนที่ 5 : ความพึงพอใจต่อการให้บริการ

การบริการในภาพรวม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. สถานที่จัดฝึกอบรม					
2. โสตทัศนูปกรณ์					
3. เอกสารประกอบการเสวนาฯ					
4. อาหาร/เครื่องดื่ม/ของว่าง					
5. การประสานงาน/เจ้าหน้าที่ประสานงาน					

ส่วนที่ 6 : ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ

.....

.....

.....

◀ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาตอบแบบประเมินผล ▶

โปรดส่งคืน กองพัฒนาคุณภาพ

ภาพกิจกรรม

ที่ปรึกษา :

นางนภามาศ นวพันธุ์พิพัฒน์

ถอดบทเรียน และจัดพิมพ์ :

นางสาวสุภัทรีชา แพรทอง

นางสาววิมล อนุดิตย์

นางหฤทัย เทียงธรรม

ปก รูปเล่ม :

นางหฤทัย เทียงธรรม

กพค. 53-202-39 : พฤษภาคม 2553

กองพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล

ชั้น 2 อาคารสำนักงานอธิการบดี

999 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทรศัพท์ 02-849-6062-4 โทรสาร 02-849-6061

<http://www.qd.mahidol.ac.th>